

14de Aarg.

1883.

25de Bind.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift

for

nyttig og underholdende Læsning.

Udgivet af K. Throndsen.

15de April. — 7de Hefte.

Decorah, Iowa.

Vaa Udgiverens Forlag.

Troft i den Norske Synodes Bogtrykkeri.

Entered at the P.-O. at Decorah as 2nd class postal matter.

„For Hjemmet“

et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

Det indeholder et afværende og omhyggelig udvalgt Læsestof, bestaaende af historiske Skildringer, Efterretninger om Opfindelser og Opdagelser, Missionsberetninger, Reisebetænelser, Skildringer af Lande og Folk, Dyre- og Planteliv samt

Fortællinger, Digte, Gaader og Blandinger.

Det udkommer med to Aft i Udsalg to Gange om Maanedens (15de og 30te) og koster \$2.00 (til Norge og Danmark \$2.25) om Aaret i Forud. Dermed er ogsaa Portoent betalt. Klubber paa 6 betalte Exemplarer faa den 7de frit. Penge sendes helst i Money Orders, Drafts (helst paa Chicago) eller Registered Letters, da Posterne ikke overrakt ere sikre. Nye Subskribenter behage at melde sig snarest muligt.

Adresse: **K. Thronsen, Box 1014, Decorah, Iowa.**

Vil man benytte anden Mand's Hjælp til at indsende Penge, da se til, at Vedkommende er paalidelig.

7 forudbetalte Exemplarer sendes 1 Aar for \$12.00.

Ældre Bind af „For Hjemmet“, se sidste Side.

Landlæge J. L. Taylor garanterer Enhver en sund og omhyggelig Udførelse af alt til Jaget henhørende Arbejde for moderat Betaling. Speciele Omhu anvendes paa Bevarelsen af de naturlige Tænder. Alle Guldfyldninger udføres efter nyeste Methode og saa billigt om Arbejde af bedste Slags kan gøres.

Office over Ben Bears Clothing-Store,

Decorah, Iowa.

J. J. D. Gremm

sælger

Pianoer, Orgler, Violin-Strenger, Sy-Maskiner, Olje, Naale etc.

af bedste og billigste Slags, saa billigt, som det kan sælges.

Se ind til ham, førend De afflutter Handel med nogen Anden.

Pianoer og Orgler stemmes, og Arbejdet garanteres.

Office i C. B. Shepard's Juveler-Butik, en Dør Syd for Leonard's Bog-Store ligeoverfor Postofficeet.

1°

DECORAH, IOWA.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

14de Mærg.

15de April 1883.

7de Hefte.

Fjeldbondens Kone.

(En liden Egtefæls-historie.*)

I.

Kirkeklokkerne lød hen over Landsbyen, medens en stor Skare af dens Beboere samlede sig i Fjeldbonden Ehrenfried Wolfs Gaard. Her var en Vigbaare stillet hen under et Kastanietræ, der af Hosten allerede var halvt berøvet sit skjønne Bladsmykke. Paa Vigbaaren laa Fjeldbondens Kone, en ung Kvinde paa otte og tyve Aar, som Døden med et pludseligt Slag havde revet bort fra de Levendes Tal. Forrige Uge havde hun endnu været i fuld Virksomhed i sit Hus, nu laa hun allerede med den lille Blomsterbuket i Haanden stille i sit lille Sovekammer.

Vigkisten stod aaben, for at Enhver endnu engang kunde faa den Afdøde at se, og nu stod Starerne om Vaaren og græd. Den Forretning at græde paa tager jo i Landsbyerne ikke alene de Paarørende sig; men Enhver, navnlig Kvindene, føler sig forpligtet til foruden en

liden Brands ogsaa at ofre nogle Taarer.

I tidligere Dage gaves der Grædefoner, der mod Betaling besørgede Graaden og Sorgelagerne som en anden Profession. Siden disse er komne af Mode, besørge Naboerne dem uden Betaling.

Her i Fjeldbondens Hjem syntes nu Forsamlingen at have dobbelt Forpligtelse til at holde Klage over den Afdøde; thi Enkemanden, hvis Sag det dog først og fremst burde have været, stod der i Døren uden saa meget som en Taare i Diet, — Dødsfaldet syntes ikke at gaa ham synderlig til Hjertet. Hans Dine havde det travelt med at speide om til alle Sider, seld tællede han Stoledrenge deres Betaling for Vigvangen op paa deres Bog, sørgede selv for Presten og Kirkesangeren og anordnede forøvrigt Alt, hvad der hørte med til Begravelsen.

Da der tredie Gang var ringet, blev Kisten løftet op og under Afhyngelse af Psalmen: „Jesus er mit Liv i Live“

*) „J. Dæmringen“. Forbringingsløse Historier af Armin Stein (D. Rietshmann). Oberjat af S. B. Hersted Walnum. 3

baaret til Kirkegaarden. Presten holdt sin Vigtale, Risten blev senket i Graven, da tog de forsamlede Mænd sine Hatte af og holdt dem for Ansigtet, — et stille Fadervor, tre Haandsfuld Jord paa Risten, og Folget, slokkende sig sammen i smaa Grupper, vendte langsomt hjem.

En gammel Morlille, Natvægterens Kone, ganske frumbøiet af Gigt, stavrede sig morsommelig afsted og ytrede til sin Ledfagerinde: „Ak, du min Himmel, hvor dog den hjære Herre Gud atter engang har handlet underligt! Ganske sikkert havde jeg troet: den næste, som nu staar for Tur, det er du; men nu er jeg endnu engang bleven glemt, og det unge Blod har maattet vandre bort, skjønt det dog vist ikke for hende havde saadan Hast med at do.“

„Hvor J dog kan snakke,“ bemærkede en Anden, den lange Stomagerkone. „J sukker i et væk og længes efter Doden; men pas paa, naar det engang bliver Alvor og Knokkelmanden griber Eder med sin iskolde Haand, at J da ogsaa er færdig og ikke gjør nogen Indvendinger. — Hvad forøvrigt Fjeldbondens Kone anbelanger, saa er det ikke værdt at misunde hende den No, hun har faaer. Hun har nok ikke dandsset paa Roser, skjønt hun var den rige Fjeldbondes Kone.“

„Deri har J ganske Ret, Mo'r,“ svarede nu den gamle Vigkone med den brede slagrende Kappe og den hvide Brystdug; „men et Spektakel var han dog, den Fjeldbonde, at han ikke engang ved Graven havde en Taare for sin Kone. Naar saadan Risten senkes ned, og Bærerne trække Tougene op igjen, da griber det dog den stærkeste Mand, saa han bliver fugtig i Dinene.“

„Hvor vil J dog hen, Renate?“ faldt Vertinden i Gæstgiverstedet „Hesten“ ind. „Fjeldbonden er glad over, at han er hende kvit, — hvorledes skulde

da Taarerne komme frem? Da havde han jo maattet forstille sig, og det er dog Noget, han hele sit Liv igjennem ikke har forstaaet sig paa. De tre Aar, de har været sammen, har de jo slet ikke spundet Silke sammen, som da hver Mand ved; men det kunde jo heller ikke gaa anderledes: to skarpe Stene male ikke godt. Jeg havde nu strax saadan mine egne Tanker, dengang da Ehrenfried stod for Altetret med Marianne, om at det ikke kunde blive noget godt Væsen af det Egtekab. Salig Marianne gif nu altid efter sit eget Hoved og forstod sig dog kun misserabelt paa sine Sager. Det har da ogsaa i et væk fremkaldt Rivninger saa skarpe, at Gnisterne feg. Ehrenfried er ogsaa en vild Karl og kan slet ikke taale, at man træder ham paa Tæerne. Men det maa jeg sige: at det var blevet saa slem med dem begge, deri havde Marianne den største Skyld. Hende var det, som først bragte Ehrenfried saa langt. Han var fra Hjemmet af slet ikke saa slem, man maa kun forstaa at tage ham ret.“

„Na, ti dog stille,“ indvendte Vigkone. „J tager Vonden i Forvar, fordi han er Stavgjæst hos Eder og sætter sine Penge til der. Fjeldbonden er et aldeles ugudeligt, raat Menneske, og der findes ikke en god Blodsdraabe i ham, — kom ikke og fortæl mig noget Andet! Drik og Spil er hans bedste Kunst, og bande kan han som en Tyrk. Hjemme farer han om om en ond Aand, og naar Blodet er kommen ifog hos ham, er han istand til Alt. Sige ham inod, det maa Ingen, og naar han med sit tykke Hoved ikke kan komme ud af det i Kommunebestyrelsen — — —“

Vigkoneen folste et djærvt Stod i Siden. „Ti stille, der kommer han frem bag os!“ Konerne vendte sig forstrækkede om; der kom Fjeldbonden med sin toaarige

lille Datter paa Armen og gif med en kort Hilsen forbi Selskabet.

Han saa ialfald ikke ud, som om han kom fra sin Kones Begravelse, og den, der siden om Aftenen havde faget ind gennem Vinduet og været en Tilskuer ved den Smaus, som varede til langt paa Nat, han havde snarere ment, der holdtes en lystig Fest eller et Barsels-gilde, end tænkt sig, at der var en Begravelse. Vinen gjorde Værten stedse muntre, og Gæsterne maatte dog ogsaa sørge for hans Udspredelse og Opmuntring.

Hadde saa ikke gamle Mo'r Ret, naar hun kaldte Fjeldbonden en ugudelig Mand? Og var ikke den Pige at beklage, som her skulde drage ind som hans anden Kone? Det var nemlig den faste Beslutning, som Fjeldbonden idag, paa sin Kones Begravelsesdag, havde fattet: saa snart som muligt atter at saa sig en Kone. Og som han ingen Ven var af Hjerteri og Forskillelse, saa lagde han heller ikke Skjul paa dette sit Forhåbende, men meddelte sine Drikkebrodre det aabent, og disse mente, at man ingenlunde kunde fortænke ham deri; thi for det Første maatte dog den lille Marianne atter saa en Moder, og for det Andet vilde en Bonde uden Kone være en slagen Mand. At styre sit Hus ved Fremmede, det var det samme som at øse Vand i et Sold: man vilde blive bedraget paa alle Kanter. Og nu vidste de gode Venner endog strax at gjøre Forflag til Trost for den arne Enkemand, for at han ikke skulde gaa og hænge med Hovedet. De vidste ikke selv, hvad de sagde; thi de var fulde af Vin.

Dog, var det end saa, at Fjeldbonden ved sin Opførsel paa sin Kones Begravelsesdag maatte gjøre et affræktende Indtryk paa Folk, Vertinden i „Festen“ havde alligevel ikke saa ganske Uret, naar

hun mente, at Ehrenfried Wolf ikke var fuldt saa ond, naar man kun forstod at tage ham ret. Det er sikkert: havde Marianne forstaaet bedre at omgaaes ham, havde hun ikke saaledes sat ham op ved sin løslupne Mund og sin rethaveriske Tythovedethed, vilde han heller ikke være bleven den Bildmand, som han gjaldt for i den hele Egn, sliq at ingen Tjener og ingen Pige kunde holde ud hos ham, ja, at det engang endog var hændt ham, at hele Flokken af Træfere lob sin Bei midt i Høsten. Ehrenfried, fra først af en godmodig og aabenhjertig Natur, havde af sine Forældre faaet en forfjert Opdragelse, deri stak det. Hvor let bliver ikke et Barn til det, hvortil dets Forældre gjøre det, thi Barnehjertet er blødt som Vox, man kan danne Alt deraf. Som eneste Barn blev han forskjelet, fik ganske følge sine egne Luner, og hans onde Lidenstaber fik ganske usforstyret stude frodig Væxt. Dgsaa hans Skolelærer var en svag Mand, han kunde dog ikke gjøre den kjære lille Ehrenfried imod, den kjære lille Ehrenfried bragte jo saa mangen Medisterpolse og saa mangt et Stykke Smør med til ham. — Til den forfjerte Opdragelse kom saa endelig det ulykkelige Egteskab, paa den Maade maatte et saadant Sind blive end mere forvildet.

Saaledes forholdt det sig med Fjeldbonden, som forovrigt var den rigeste Mand i hele Ruderstädt, og ved sin afdøde Kones store Medgift havde han ikke alene funnet fri sit betydelige Gods for al Gjæld, men havde desuden ogsaa en anseelig ren Formue paa Kistebunden og var altsaa, saa lojelig seet, et godt Parti for en giftesyg Pige.

II.

Et halvt Aars Tid var forlobet, da stak Ruderstädterne Hovederne sammen

og havde en vigtig Nødhed at fortælle hverandre. Af deres Fagter var det tydeligt at se, at det maatte være noget ganske Uhort, og forskjellige lange Ansigtter viste tydeligt, at de var blevne skuffede i sine Forhaabninger. Men hvem havde da ogsaa kunnet drømme om, at Fjeldbonden vilde træffe et saadant Valg? Vel havde han sin hele Levetid haat nok af gale Indfald; men dette gik dog de gode Folk for vidt. Tegteffabsmagere havde fast lobet ham Doren ind i Huset og forevist ham lange Rister over „gode Partier“, det ene skønnere end det andet. Men nogen særdeles venlig Modtagelse kunde de ikke rose sig af. Fjeldbonden havde saadan i al Venlighed betydet dem, at han ogsaa denne Gang kunde klare den Ting uden Hjælpere, de behøvede derfor ikke at anstrenge sig videre, og nu brod de Ulykkelige sine Hoveder med, hvænr han vel kunde have i Rikkerten. Hvorledes i al Verden havde de kunnet falde paa, at Fjeldbonden skulde have sættet sig ved Skolelærer-datteren i Sundhagen, der var saa aldeles fattig og intet Andet fik som Medgift end en Fjerjeng og en Læselampe? Her maatte deres Forstand staa stille, og der faldt Yringer, som slet ikke var smigrende at høre for Bonden, ikke alene fra Tegteffabsmagerne, men ogsaa fra mange Andre, der gjerne vilde haat ham til Svigerføn.

Jeg ser Læseren forundret ryste paa Hovedet. Hvorledes, hvilken Fader og Moder kunde dog vel give sit Barn til Pris for en saadan Mand? Ak, kjære Læser, du ved dog, at naar det dreier sig om de kjære Penge, da gjor man sig gjerne istyldig i de største Daarskaber. Mangen Fader sagde til sin Datter: „Se, det vakre, gjeldfrie Guds med sex Heite, det er en Herlighed! Kunde du blive Kone der paa Gaarden, da var du

vel anbragt!“ Med stor Iver talte Fogden i Ruderstædt saaledes til sin Henriette. Og da denne nu satte et tredobbelst NB. derved og sagde: „Men, Fader dog, Ehrenfried er jo en sand Husuly“, da lod Svaret: „Na, Bisvas, hvad forstaaer du dig paa det! Anholder han om din Gaand, saa sig blot Ja, det øvrige vil nok give sig. Engle er ingen af os, og forstaaer du kun at tage ham fra den rette Side, saa gaar det nok. I ethvert Fald bliver du den rigeste Kone i Landsbyen.“

Altjaa atter her har vi den gamle Bise:

Bed Penge hænger,
Til Penge trænger
Sig hjer og en!

Saa kan Enhver gjore sig en Forestilling om det Oprør, hvori det hele Ruderstædt kom ved den Esterretning, at den rige Bonde Wolf havde udsøgt sig den fattige Skolelærer-datter fra Nabolandsbyen. Det er jo overhøvedet saa, at Bagtalelsen med sin giftige Braad stikker Enhver, som staaer i Begreb med at gifte sig, derfor skulde allermindst den fattige Lisbeth slippe fri for Bagtalelse og ondt Ry. Ellers havde hun altid gjældt for en stille, sædelig, besteden og arbejdssom Bise, endvidere havde man ogsaa vidt og bredt berømmet hendes rosenrode Kinder og violblaa Dine, — nu var hun med engang bleven netop det Modsatte, nu rystede man Næsen ad hende som en lad, uduelig Bise, der ikke engang forstod at koge en rigtig Kop Kaffe og sad den hele Dag ved Vinduet. Og saa var der da i Grunden heller intet Bakfert ved hende, hun var kun en Pynteduffe og forstod blot saa godt at stadse sig til, at hun fik en Smule Udseende af at være Noget. Kort og godt, man undte ikke den fattige Lisbeth hendes „Lykke“.

Naavnlig paatog Fogden i Ruderstædt

sig med rastløs Iver den Forretning at sværte Skolelærer-datteren og om muligt saa Partiet til at gaa overstyr. Han var nemlig en galdebitter Fiende af Skolelæreren i Sundhagen, fordi denne engang tilfældigvis var kommet over en Gaatypstreg, som Hr. Fogden havde villet tillade sig. Vel havde Skolelæreren ikke gjort nogen Brug deraf; men at han overhovedet vidste om det, det kunde en saa ondskabsfuld og underfundig Karakter som Fogdens, der i Verden gjaldt for en Hædersmand, for sit Liv ikke tilgive ham, og nu arbejdede han af alle Kræfter paa at hindre, om muligt ganske for hindre Lisbeths Lykke.

Men betragtede hun det da selv som saa stor en Lykke at blive Fjeldbondens Kone? Af, længe havde hun siddet alene i sit lille Kammer og der under Hjertebanken og Taarer raadfort sig med sin Herre og Gud om, hvad hun skulde gjøre. I Begyndelsen havde hun vist det ganske fra sig, da Ehrenfried engang, da han fulgte hende hjem fra et Selskab, havde sagt: „Lisbeth, hvad vilde du sige til at blive Fjeldbondens Kone?“ Og saa hendes Forældre havde faaet Hjertebanken, da Ehrenfried den følgende Dag i fuld Søndagspuks med hvide Bomuldshandsker traadte ind i deres Stue og kort og godt sagde det samme: „Hvad vilde I sige, om Lisbeth blev Fjeldbondens Kone?“ De Gamle havde forstillet Intet kunnet sige, derefter begyndte Skolelæreren: „Men, kjære Wolf, hvorfor gaar I ikke til Eders Pige? Vor Lisbeth er en blottende fattig Pige.“ Herpaa rystede Ehrenfried kun afværgende med Haanden og sagde: „Hvad gjør Eders Fattigdom mig? Jeg er rig nok og onsker intet Andet end en god Hustru, og Eders Lisbeth har nu engang tiltalt mig saaledes, at jeg aldrig vil kunne lade hende fare, — ved selv

ikke, hvorledes det er gaaet til.“ — Atter havde Skolelæreren en Tid siddet stille og lagt med sine Vesteknapper, men saa efter et dybt Suk med stort Alvor sagt: „Men kjæreste Wolf, skal der blive en god Samklang, maa Pige modes af Pige. I onsker en god Hustru, er I da selv en god Mand? Tag mig det ikke ilde op, Fjeldbonde; men man hører saa mangt om Eder.“ — Dermed havde den gamle Skolelærer villet afvise Friieren og blive ham kviit; men der kom han godt i det! Naar Fjeldbonden havde sat sig Noget i Hovedet, saa nyttede ingen Modsigelse mere, han satte det igjennem. Saaledes havde han heller ikke ladet sig kysse bort af Skolelærerens træffende Bemærkning, tværtimod var det, som Lisbeth blev ham stedse kjærere, jo mere Veien til hende blev ham vanskeliggjort. Vel steg Blodet ham ved den gamle Mand's Ord til Hovedet; men han var dog bleven siddende der ganske spagfærdig og saa en Tidlang stille hen for sig. Men derpaa havde han reist sig og var gaaet løs paa Skolelæreren: „Ja, I har Ret, jeg har hidtil været en vild Kammerat; men naar jeg ser paa Lisbeth, da er det, som om det var mig umuligt at tænke eller gjøre noget Ondt, da kommer der noget saadant Mildt over mig, saa jeg bliver ganske blod om Hjertet. Giv Agt, vi To passe godt for hinanden, — med Marianne havde jeg gjort et daarligt Valg. Giv mig kun Lisbeth, det er hendes og min Lykke.“ — Paa disse indtrængende Ord havde da Skolelæreren udbedet sig otte Dages Betænkningstid, havde imidlertid taget sin Prest med paa Raad, og denne havde efter en Del Betænkning for Guds Ansigt sagt til Lisbeth: „Gjør det i Guds Navn mit kjære Barn. Det forekommer mig som en Guds Førelse og Styrelse af Hjertene, at Ehrenfried denne Gang paa-

faldende nok er gaaet Bondergaardene forbi og har banket paa høs en fattig Mand. Det er jo noget ganske Aparte og ser, som sagt, ganske ud som en Guds Forelse. Maaſke har Gud udføet dig til at være en god Engel for denne vilde Mand, og er det Tilfældet, da vilde det i Sandhed være en Vtke baade for dig og ham."

Denne Preſtens Tilſkyndeiſe havde nu gjort Udſlaget. Otte Dage efter førte Ehrenfried op i ſin ſtadſelige Vogn og bragte to Guldringe med til Forlovelſen. I al Stilhed ſamlede de Paarørende ſig tilligemed Preſten i det lille Skolehuſ om Brudeparret, og ſex Uger efter ſtod Bryllupet i al Stilhed, — Liſbeth onſkede det ſaaledes, og Ehrenfried havde Intet derimod.

Da det unge Egtepar førte ind i Fjeldgaarden, havde ingen af Røderſtådt's Bønder ladet ſig ſe — de ſpejdede kun i al Hemmelighed frem bag Vinduernes Gardiner. Kun Landsbhungdommen havde ſamlet ſig ved Gaardſporten og holdt et ildbrød Baand tværs over Veien. Her maatte de Rørende holde ſtille og Brudgommen løſe ſig ud. Han greb i Beſtelommen og kaſtede en Haandfuld Pengeſtykker ud blandt Smaaſolkene, ſom nu i et forvirret Sammenſurium væltede ſig om hverandre paa Jorden for at opſnappe en Kobberſtilling.

Ehrenfried ſaa leende paa denne vilde Graus og førte ſjæleglad ſin kjære Huſtru ind i det nye Hjem.

III.

„Det maa man i Sandhed indromme,“ ſagde en Dag Bertinden i „Heſten“, „Liſbeth gjør ſine Sager, ſom om hun var en ſodt Bondkone og opdragen i en ſtor Landhuſholdning. Hendes Smor er altid ſaa appetitlig og har en egen ſin Smag, — man ved ſlet ikke, hvorledes

hun ſaar det til. Det er ogſaa en ſand Fornoiſeſe at komme i hendes Huſ, Alt ſer ligesaa vakert og propert ud ſom hun ſelv. Man ſkulde tro, at hun altid ſad paa Stads og ikke befattede ſig med nogetſlags ſnuudſigt Arbejde, ſaa rene er hendes Hænder og hendes Habit, og dog tager hun fat med overalt, og har overalt ſine Vine. — Naa, og Ehrenfried han er ſom omſkabt, ſiden han har ſaaet Liſbeth om ſig. Man ſer det paa ham paa ti Skridts Afſtand, at han er tilfreds med ſit Valg. Men jeg har jo ogſaa beſtandig ſagt det; der er en god Bوند i Ehrenfried, man maa kun forſtaa at tage ham ret. Og det forſtaar Liſbeth. Hun gjør ikke mange Ord og Talemaader, hun farer altid ſaa ſtilt frem og gjør ſine Ting, af hendes Vine lyſer altid et ſaa kjærligt og mildt Blik frit ud, og hvad hun ſiger, det klinger ſaa blødt og godt, at hun ſtrag vinder En's Hjerte. En charmant Kvinde! Det maa ſelv Miſundelſen lade hende, at hun er ſom ſkabt for Ehrenfried! Netop ſaa dan En trængte han til, og jeg under ham det af ganske Hjerte."

Sognefogdens Kone, til hvem diſe Ord var rettede, vilde gjøre alleſlags Indvendinger, og det var ſynligt paa hende, at hun, ſjont allerede et Hjerdingrar var forlobet ſiden Bryllupet, dog endnu ikke havde kunnet forvinde, at Ehrenfried ikke havde banket paa høs hende. Men Gjaſtgeberſten lod hende ikke komme tilorde og fortalte endnu allehaande Enkeltheder, hvoraf det klart nok fremgik, at hun ſlet ikke havde ofret Fjeldbondens Kone formegen Noſ.

Det forholdt ſig i Virkeligheden ſaaledes. Over Fjeldbondens Huſ hvilede der, ſiden han anden Gang var bleven gift, en ganske anden Luſt end for. Den Mand, ſom udgik fra den ſtille, blide Bondkone, meddelte ſig til det hele Huſ.

Ogsaa Barnet, lille Marianne, hang med en saadan Omhed ved sin nye Moder, som den Udsode aldrig havde kunnet rose sig af. Et Barn har jo ogsaa en sin Følelse, det mærker strax, om En mener det godt.

Dg nu Bonden selv, — det var i Virkeligheden saa, som Gjæstgiversten havde sagt, umiskjendelig ovede hans nye Kone en bestemmende Indflydelse paa ham. Dyden har en Magt, som overvinder Lasten eller idetmindste bringer den til Taushed, især naar den er parret med legemlig Skjønhed. Det var, som der var sket et Under med Ehrenfried: han havde forandret sig meget til sin Fordel. I Værtshuset gif han vistnok endnu tidt; men han drak aldrig saa meget og var om Aftenen altid hjemme igjen punktlig Kl. 9. Ogsaa med at spille havde han vænnet sig af. Kun en eneste Gang ved en festlig Anledning havde han ladet sig forlokke dertil, men paa Hjemveien følt sig urolig tilsinde og havt en Følelse af at have gjort noget Urigtigt, hvad der aldrig før var faldt ham ind, han var ogsaa ved Hjemkomsten dobbelt venlig mod sin Kone, ja viste formelig en Omhed mod hende, som om han derved vilde bede hende om Tilgivelse.

Det var tydeligt at se: fra Lisbeth udgik der en god Aand, som jog Ehrenfrieds onde Aand paa Flugten. Fjeldbonden følte en hellig Sky for hende. I hendes Nærværelse lod han sig aldrig regjere af sine Luner og Videnstaber, men tog sig sammen. Ellers kunde han neppe nok fuldføre en Sætning uden at blande en Ed ind i den, — det ovede han ikke nu mere, ialfald ikke i sin Kones Nærværelse. Han talte da ogsaa meget langsommere og betænksummere end ellers, ganske som om han først overveiede hvert Ord, før han udtalte det, ligesom Gnieren først vender Skillingen ti

Gange, før han giver den ud. Han kunde endog blive rød og forlegen, naar et Ord engang imellem undslap ham, som ikke kunde behage Lisbeth. — Ogsaa det var, siden Lisbeth kom i Huset, mærkbart, at Søndagsarbeidet hvilede, og Tjenerne blev holdte til Kirken. Ogsaa Bonden selv var nu temmelig ofte til Kirke, hvad der før kun var passeret ved Høstfestene og i det høieste ogsaa paa første Pinsedag.

Dg denne store Forandring var, som Gjæstgiversten meget rigtigt bemærkede, foregaaet i al Stilhed. Den Aand, som udgik fra den nye Kone, ovede sin Virkning uden Ord og Befaling. Tjenerne gjorde deres Arbejde uden først at blive drevene og puffede afsted; de saa allerede, hvad Husmoderen ønskede, og gjorde det saa meget hellere, jo mindre der blev kommanderet. Men det havde jo ogsaa en egen Vægt, naar Lisbeth med sine store violblaa Dine saa paa En! Da blev man strax ganske varm om Hjertet og maatte iøieblikkelig fatte Godhed for hende.

Der gives et ondt Blik, som fortryller Alt og paafører En en ubehagelig Fornemmelse, — de gamle Grækere fortælle saaledes om en Person ved Navn Medusa, som havde et saa forfærdeligt Nie, at hun forstenede Alle, som kom hende ifigte. Men der gives ogsaa et godt Blik, som ligeledes over et Trylleri, dog ikke til at gjøre En syg og forstenet, men saa at Hjertene tæs op, ligesom naar den milde Sol gaar op og kaster sit Blik paa Markens Blomster, saa de staa sine Dine op og sprede sin Bellugt og lade sine Farver spille i Dagslyset.

I Sundhagens lille Skolehus klang hver Morgen en glad Takkesang. Saa havde det fra før af været; thi de to Gamle vare fromme, gudfrøgtige Folk og havde ikke kunnet gaa til sin Kaldsgjerning uden Morgenandagt. Men

tiden de fik saa gode Efterretninger fra deres Datter, havde deres Lov og Tak endnu faaet et ganske andet Svung.

Hver Lordags Eftermiddag vandrede den gamle Skolelærer til Ruderstädt og tog sig noget fore i Frugthaven. Hans Svigersøn havde nemlig en stor Biavl; men da han for sin Del lidet bekymrede sig om den, maatte de smaa Dyr selv se til, hvorledes de bedst kunde klare sig, og der var da ofte Nød i Kuben. Naar det om Vinteren blev rigtig koldt, og deres Forraad var fortæret, stod intet Andet tilbage for dem end at sulte ihjel; thi Ingen bragte dem nogen Hjælp. Den gamle Skolelærer forstod sig paa Forhaand paa den Ting. Selv havde han tre Bisker hjemme og fik aarligt en god Høst deraf. Nu havde han sin Fornoielse af at bringe sin Svigersøns

Biavl paa Fode, og det havde Fjeldbonden Intet imod. Han saa gjerne den gamle Mand komme, — det lod sig jo ogsaa godt gjøre at slaa af en Pasfiar med ham: han havde samlet saa mange Kundskaber og Erfaringer og meddelte dem gjerne til Andre uden den bekjendte hæslige Skolemestertone.

Alt gik saaledes fortræffeligt, og da nu efter et Aars Frist Storken havde afleveret en Gave i Fjeldbondens Hus, da var der Glæde over Glæde, tilmed da det var en Forplanter af Slægtens Mavn, som laa i Buggen. Den lille Martins Daabsdag — saaledes blev nemlig BARNET kaldt efter sin Bøstefader — var en stor Fest, til hvilken den halve Landsby var indbudet. Man aad og drak og var glad, allermest Familiefaderen selv.

(Mere.)

Brunswick i Georgia.

[Vi vil specielt henlede vore Læseres Opmærksomhed paa nedenstaaende Skitse fra en af Sydstaternes Søhøne; Forfatteren har allerede sat sig fuldstændigt ind i Forholdene derne og har Evne til at fremdrage, hvad der kan være af særlig Interesse for os „Nordboere“. Red.]

Indhold: Befolkningen, Skibsfarten, Udførselsprodukterne, Byens Udseende, Klimatet og Madlysten, Landet og Omegnens Landbrug, Kirkeligt.

Russiske Matter og finste Matroser findes hele Verden over, siges der, og om Nordmændene end ikke findes saa almindelig udbredte som f. Ex. Indfærterne og de to nævnte Artikler, saa finder man dog nok nufortiden en eller flere af dem ogsaa i de fleste Søbyer, selvfølgelig ogsaa her i Brunswick. Men for at tage Alt med skal jeg nu opregne de her i Byen bosatte Skandinaver, nemlig af Danst

en Løds, af Svensker to Løds, en

Boardingsmester, en Skibstømmermand og to Tjenestpiger (alle ugifte), af Norst en Skibstømmermand med Kone og tre Børn, en Arbejdsmand (ugift) og Medskriveren af disse Linier med Kone og fire Børn. En i Sverige født Jøde, som er Skibshandler her, kan vel ogsaa uden synderlig Skade tages med i Regningen, skjønt vi ikke vil gjøre Fordring paa noget Landsmandskab med ham. Byen har endnu ikke fuldt fire tusinde

Indbyggere, og Befolkningen bestaar for det Første af Amerikanere, dernæst kommer en hel Del Joder, især tydfjodre eller tydfstalende, desuden en Del Tydskere og naturligvis Negre, der findes i alle Forveaffygninger fra sorte til næsten hvide, og som udgjor Byens hele Arbeids- eller Sjouerstof, foruden at flere af dem ogsaa indtager forskjellige andre Stillinger. En tilstrækkelig Arbeidsstof af Farvede synes næsten at være af samme Betydning for en By her nede, som Vandkraften er i Nordvesten og andetsteds i den civiliserede Verden. Det er derfor af Røgskabs hensyn at Byens hvide Befolkning taaler, at Negrene slaar sig løs og morer sig paa sin Vis, saa at her ofte om Lørdagsaftenerne er et saadant Spektakel paa Gaderne, ledsaget af brølende, raa Latter og vilde Hyl, at det er afskyeligt at høre paa. Det maa nok, som sagt, til en vis Grad taales, og imidlertid gaar Politibetjentene om iblandt dem, beredte til at spille en Rolle med i det burleske Stykke.

Vi ser nok ikke saa faa Nordmænd og Svensker her, og de kommer som en frisk, norst Lufstning undertiden lige hjemmefra; men det er Sofolk, der forlader os snart igjen. Dog bringer de os til at føle os en hel Del nærmere det fjære, gamle Norge, vor Barndoms og Ungdoms Hjem, end vi ellers vilde gjøre, og det især naar vi blandt Kapteinerne træffer en fortrolig Barndomsven eller en Skolekammerat, som fremdeles har sit Hjem, hvor engang ogsaa vort var, hvilket allerede er hændt flere Gange nu i Løbet af fire og en halv Maaned, i hvilket Tidsrum her ialt har været fjorten norste og tre svenske Skibe. Paa den, som er født og opvoxt i en norst Soby, men derpaa har henlevet mange Aar paa de store Sletter eller Blufferne vestenfor Mississipi, gjor det

et vist hjemligt Indtryk, naar han kommer til en By ved Hædysten, kan gaa paa Bryggerne, indaande den friske Soluft, se de travle Sofolk og Skibene, som kommer og som affeiler, Dampskibe og Slæbebaade, Føringsspramme og Baade af forskjellige Slags, og kan tage sig en Vaadtur et Par Mile ud i Fjorden, hvorfra det aabne Hav kan sees. Thi selv om man bor i eller undertiden besøger Chicago, Milwaukee eller en anden By ved de store Indsøer, saa kan man dog ikke der selv med sin bedste Villie faa noget levende Indtryk af Hædyst og Saltvands-Sofart; man finder Intet der, som ret levende kan fremkalde Erindringer og Følelser fra Barndoms- og Ungdomstiden, tilbragt i en norst Soby. Men her i Brunswick kan man næsten føle sig halveis hjemme igjen; thi Brunswick er helt igennem en Soby og ikke noget Andet. Dens hele Liv, Tripsel og Tilværelse beror alene paa Udsørsel og Skibsfart.

De Produkter, som herfra udføres, er især Træløst, som for største Delen bestaar i fed Furu „pitchpine“, Harpix og Terpentin. De to sidste Produkter udvindes af den fede Furu paa den Maade, at man i disse uhyre Furu-skove, som vi her omgives af paa alle Kanter, hvor ikke Havet, Floden eller Fjorden sætter en Stopper for dem, borer Træerne og tapper ud Fedmen eller Røvaen, „gum“, netop ligesom man længere nordpaa tapper Rønsaft, „maplejuice“. Denne Røve er hvssegul og fyldes i Tønder, medens den endnu er flydende, hvorpaa den størkner til en fast og seig Masse og sendes saa ind til Byen, hvor den destilleres, saaledes at Harpixen udskilles fra Terpentinen, der her steds benævnes „spirit of turpentine“ til Forskjel fra Røvaen, som kaldes „turpentine“. Destillations-Processen

skal være ganske den samme som den, man bruger ved Brændevinsbrænding. Harpiren synker da tilbunds og udtappes fra Bunden af Rjedelen, medens Terpentinaen gaar igjennem Ror og slyder ovenpaa det Vand, som udtappes paa den modsatte Side. Men for hver Tonde Harpix, som uddiædes, faar man kun lidt Terpentin, saa at, medens Harpixtonder udstibes herfra i Millionvis, og medens her bestandig ligger Stibe og Iaster med Harpix, affstibes der kun nogle faa Skibsladninger Terpentin herfra om Aaret. Foruden soveis affendes ogsaa paa Jernbanen nordover en Del Terpentin og især Harpix, der her høves i tre forskjellige Slags, nemlig foruden den almindelige brune to finere Sorter, hvorefter den fineste Vare er lys, klar og gjennemsigtig som Glas. Nu vil maasse det samme Spørgsmaal paatrænge sig Læseren, hvilket uvilkaarlig paatrænger sig den, der vandrer om iblandt disse Mæsker af Harpixtonder, som til enhver Tid ligger færdige til at affstibes fra dette ene lille Sted, nemlig: hvorledes kan Verden forbruge en saadan Mængde Harpix? En og anden Skibskaptein har gjort mig dette Spørgsmaal og i Spøgetilfældet, at han ikke kunde indse, at der til alle Verdens Violinstrænge og Oltønder kunde medgaa en Tiendepart af den Harpix, som aarlig udføres fra Brunswick alene; jeg har da mindet ham om den Masse Fernis, som næsten hele den civiliserede Verden nuilddags saa flittig oversmøres med, og hvis Hovedbestanddel som oftest er Harpix. Men der forbruges ogsaa nufortiden megen Harpix i Sæbesjberierne, da den nemlig ved en meget stærk Varmegrad atter kan gøres slydende som Vand og lettelig lader sig blande med kogende Fedt og Lud. Saaledes skal der, efter Eigende, i Chicago være Sæbesjberier, som ugent-

lig forbruger flere hundrede Tønder af Brunswick's Harpix.

En anden Udforsølsartikel er Bomuld. Der affstibes nok mere Bomuld herfra end Terpentin; men Bomuldsudørselen er dog endnu forholdsvis meget ringe, og det Land her i Nærheden, som tidligere var dyrkede Bomuldsmarker, ligger nu øde og er tildels bevoget med stor Skov. Dog har vi godt Haab om, at Jernbaneforbindelserne snart bliver ordnede, saaledes at vi kan faa en livlig Bomuldsudførsel herfra. Og hvis det lykkes, som det sandsynligvis vil, saa kan vor By derved faa et hurtigt og betydeligt Opvoing, og en af „Vor Hjemmes“ Venner vil da ogsaa, som Konsul*) og Skibsmægler her paa Stedet, faa en større Fortjeneste. Nu, Brunswick er under enhver Omstændighed en livlig By, som gaar fremad. Efter kompetente Mænds Udsagn er her Skove nok at tage af baade for os og vore Born, og de allerfleste Skibe, som kommer hertil, indtager naturligvis Trælast, som de bringer sydover til Sydamerika og Vestindien, østover til Europa og nordover til Ostaterne.

Alle Byens Huse er af Træ paa to store Murstensbygninger nær, men i en stor Del af Byens Kvartaler er det nu ikke længere tilladt at bygge Træbygninger. Byggetømrer koster fra 50 til 400 Dollars. Brunswick har i Forhold til sit Indbyggerantal en meget stor Udstrækning, da Skoven paa flere Steder strækker sig ind i Byen, og der desuden findes smaa Skovpartier her og der i den. Vældige Egetræer, „live-oak“, ærværdige at se til med sit lange

*) Det norske og svenske Konsulat i Brunswick har en Amerikaner hidindtil siddet inde med, men nu vil ifølge Skrivelse fra høiere Bedkommende Redskriveren af disse Linier snart blive indsat i nævnte Embede.

grønne Skjæg, staar ogsaa undertiden midt i den brede Gade og herorer med sine Kjæmpegrene Husene paa begge Sider. Gaderne bliver først paaahlydt med Sand, og derpaa bliver der atter hylt et omtrent en halv Fod tykt Lag af Østersfjaller, hvoraf her findes en ustyrtelig Mængde, og som knuste under Boguhjulene snart aldeles forvandler de blod: Sandgader og gjør dem tørre, faste og haarde. Endnu har man dog i de fleste Gader ikke rækket længere end til Sandhulden, og i Byens nærmeste Omegn ser man ogsaa næsten kun tor, sandig Jord paa de høiere Steder og Sumpe paa de lavere; men da Havet ved hvert Høivande, altsaa to Gange i Døgnet, trænger ind i Sumpene og tildeels overskyller dem, saa er de ikke usunde, som de ellers vilde være.

Havet, som trænger ind i Sumpene, sender ogsaa sin friske Luft ind i vore Lunger og giver os Alle en saadan Madlyst, at vi aldrig har erfaret noget Lignende i Amerika; ja, jeg skulde ret ønske, at alle vore Landsmænd, som oppe i Nordveststaterne lider mere af Madlede end af Madlyst, kunde komme og opholde sig her i nogle Maaneder, og jeg tør, uden at udsætte mig for at blive kaldt Kvaksalver, forsikre dem, at de snart skulde saa byttet bort sin bedrøvelige Madlede mod en næsten fortræffelig Madlyst. At den lette og friske Luft og det behagelige Veir ogsaa letter Sindet og virker gavnligt paa Humoret, siger sig selv. I hele Vinter har her været det deiligste og behageligste Veir og en Luft saa let og frisk, at den deiligste Baardag i Nordvesten ikke kan give nogen Ide derom. Egtræerne har staaet grønne hele Vinteren igjennem, Appelsintræerne har hængt fulde af den deiligste gule Frugt mellem det rige, saftiggrønne Lov,

og jeg saa Nogle hofte sine Appelsiner til Julen, Andre efter Nøtcar. Her er aldrig saadanne voldsomme og pludselige Temperaturforandringer som i Nordveststaterne, heller ikke er her som sædvanlig stor Forskjel paa Sommer og Vinter. Ja, undertiden kan Temperaturen være saa jevn Aaret rundt, at en saa tander Skyngplante, som Sodpotentens Græs er, kan staa grøn og gro ogsaa hele Vinteren igjennem; men denne Vinter har været ualmindelig kold her. I fire Maaneder har vi næsten daglig maattet have Is i Stueovnen, og nu i den sidste Del af Marts maa vi undertiden lægge lidt i om Dagen og oftere Morgen og Aften, hvilket, efter Eigende, ogsaa kan tiltrænges en og anden Aften i April Maaned. Vi ser ofte Folk gaa i Skjortæruerne paa Gaden om Morgen, medens det endnu er temmelig kjoligt inde i Husene, som naturligtvis ogsaa mere er beregnede paa at hde Skygge og Kjølighed end paa at stænge Kulden ude. Vi har ikke saa sjelden hørt Regn, men aldrig trykkende Luft. Sne har vi naturligtvis ikke seet Tegn til. Ved Julietider havde vi et Par kolde Dage og Nætter, saa at der paa Vandtønden i Gaardsrummet den anden Dags Morgen var Is omtrent saa tyk som den tyndeste Glasrude. Det er al den Is, jeg hidindtil har seet her, men til Sommeren saar vi vel se den baade tykkere og i større Mængde, det vil sige, den importerede eller fabrikerede, skjønt den heller ikke da kan tiltrænges mere her end i Nordveststaterne, hvilket følgende aldeles paalidelige Talstørrelser udviser. Den strengeste Kulde, vi har hørt her i Vinter, var:

17 Decbr.	KL. 7 F. M.	25 Gr.	over 0
18	"	28	—
12 Januar	"	25	—

Den stærkeste Varme i Vinter:

21 Januar	Rl. 2	Gr. M.	78	Gr.
16 Februar	—	—	78	„
18 „	—	—	78	„
19 Marts	—	—	78	„

Middeltemperaturen for December var 52 Gr., nemlig Middeltemperaturen Rl. 7 F. M. 46, Rl. 2 Gr. M. 58, Rl. 9 Gr. M. 50 Gr.

Middeltemperaturen for Januar 55 Gr., nemlig Rl. 7 F. M. 50, Rl. 2 Gr. M. 62, Rl. 9 Gr. M. 53 Gr.

Middeltemperaturen for Februar 60 Gr., nemlig Rl. 7 F. M. 55, Rl. 2 Gr. M. 68, Rl. 9 Gr. M. 60 Gr.

I 1879 naaede Thermometret den 10de Juli op til 100, den 11te til 102, den 12te til 103 og den 13de til 101 Gr. Rl. 2 Gr. M., hvilke fire Dage er det eneste Tilfælde, hvori (ifølge Statens registrerede Observationer fra den 1ste April 1878 af) Thermometret har naaet op til 100 Gr. her i Brunswid.

Middeltemperaturen for Sommermaanederne ifjor er følgende:

	Rl. 7	Rl. 2	Rl. 9	Mid.
	F. M.	Gr. M.	Gr. M.	Temp.
Mai	72 Gr.	81 Gr.	73 Gr.	75 Gr.
Juni	77	86	76	80
Juli	79	86	78	81
Aug.	78	86	79	81
Sept.	74	84	75	78

At Natterne stedsse er kjolige i Syden, er jo en bekjendt Sag. Men nu er der to Omstændigheder, som her maa tages i Betragtning, nemlig at paa samme Tid som Solens direkte Straaler naturligtvis er varmere her end længere Nord, forskaffer det store Ocean os, ved hvis Bred vi bor, en let og behagelig Luft og sender hele Sommeren igjennem om Dagen en frisk og kjolig Bris ind over Landet, saa at der, efter Sigende, Intet er tvivlen for, at en hvid Mand paa den

varmeste Sommerdag kan arbejde ude i Solen. Dette bekræftes ogsaa af de to Nordmænd, som kom herover lige fra Norge i Mai Maaned ifjor. De har nemlig begge kjøbt sig lidt Land en ni a ti Mile fra Byen, men da den ene af dem, som er en Bymand, nu tjener godt som Smedker her i Byen, saa vil den anden, som endnu ikke kan tale Engelsk, heller „ikke ligge der ude blandt kun fremmede Mennesker“.

Landet heromkring og langs hele Statens Kyst opover er fladt og jævnt, omtrent ti a femten Fod over Hoidandsmarken, men i Nordvest herfra, midt inde i Staten, er Landet høiere, ujævnt og med høie Bluffer. Der har man ogsaa Sneorme og undertiden flere Fod dyb Sne; men saa har man uafbrudt jevn Vintertemperatur i Vintermaanederne og uafbrudt Sommertemperatur i Sommermaanederne og ved ikke af disse pludselige og voldsomme Temperaturforandringer, som Nordvesten er saa rig paa. Endnu længere i samme Retning, nemlig i Statens nordvestlige Hjørne, saa vi paa Reisen hid prægtige Fjeldlandsfaber med dybe, brede og bugede Dalsløber og frugtbare Straaninger. Med Landbrøget ser det forresten nu for Tiden bedroveligt ud heromkring, skjønt her er nok af baade ganske godt og billigt Land at faa. Her er vildt Land med stor Furuskov paa at faa for en Dollar Acren, her er opdyrket Land, som har ligget og hvilt siden Krigen Tid, at faa for halvanden eller to Dollar Acren en ti a femten Mile fra Byen, og her er i det Hele taget fra Bygrændsen til tyve Mile herfra nok af godt Land at faa kjøbt, og Prisen er fra femti Cents til fem Dollar Acren; men mangesteds sælges kun den hele fordums Plantage, et, to eller tre tusinde Akre under Et. Landbefolkningen bestaar nu næsten uden

Undtagelse af Hvide. Negrene liker bedst at bo i Byerne og udføre Sjouerarbejde der. Mangstedes i Sydstaterne kan vist den farvede Befolkning synes at være uundværlig; men det kan ikke med Sandhed siges om denne Stat eller de nordenfør ved Havkysten liggende Stater. At det blev lettere for Landbesidderne ved Negerflaveriets Hjælp at drive Farming i det Store og berige sig, er en anden Sag. De store Godsbesiddere i Europa syntes nok ogsaa engang, at Livegenstabet var uundværligt. Men endnu ser det, som sagt, bedrøveligt ud med Landbruget heromkring, og her avles nu ikke engang saa meget Mais, almindelige Poteter og Grøntsager, som Byen og Skibene forbruger, saa at en stor Del maa forskrives fra New York. Sødpoteter derimod avles her i Overflod af. Hvem der forbruger mest Grøntsager og Kjød, enten Byen eller Skibene, hvoraf her til enhver Tid ligger en Masse og laster, er vanskelig at sige, da grovmalet Mais, „grist“, udgjør Negrenes væsentlige Føde. Af dette grovmaalede, hvide Maismel koges en stiv Grod, „homony“, som er meget mere velsmagende end Havregrod. Kjødet er meget velsmagende her, og Prisen er den samme som i Staten Iowa. Ja, frist Soluft gjør al god Mad end mere velsmagende, men Kjødet er ikke saa grovt, som i Nordvesten, men meget finere og i sig selv mere velsmagende, og Madstedt kan benyttes her ganske som hjemme i Norge. Dog, saa god en Anledning her end er for Kvægavl, bringer Farmerne ikke engang tilstrækkeligt Kjød ind til Byen, og Slagterne maa undertiden faa sig det tilsendt paa Jernbanerne fra Byer langt inde i Landet. Og Svinene? De springer omkring paa sine lange, spinkle Ben, saa lette som Dandsmestere; Fedtet hindrer dem nok ikke meget. Eg burde

være billig her, hvor Hønsene lægger hele Aaret igjennem, men de har engang i Vinter kostet femti Cents Dusinet, i Almindelighed firti Cents og nu femogtyve a tredive; thi den aller største Del af de Eg, som forbruges her, kommer fra New York og er maaste værpede i Iowa eller Minnesota. Kalkuner ser man næsten ingen af i Slagterboderne, Gjæs og Vender derimod oftere. Der skal Intet være til Hinder for, at man jo kan tjærne godt Smør her; men billigere end firti Cents Pundet kan man ikke faa det for, thi ogsaa det kommer nu hid fra Verdensstaden. Almindelige Poteter har i Vinter kostet mindst halvdanden Dollar Bushelen her, og Sødpoteter femti Cents Bushelen.

Nu er der vistnok i Nordvesten mangen en Skandinav, hvis Helse er forsvag for det veirhaarde Dakota eller for den Stat, hvori han bor, og det synes mig, at der her tilbyder sig en dobbelt god Anledning for en Saadan, saasom han her vilde forefinde baade godt Land for en billig Pris (i Jær hvis Flere slog sig sammen) og et mildt og sundt Klimat.

Byen har baade flere og bedre Skoler, end jeg havde ventet, og de Farvedes Almuestole besoges af en Mængde Børne. Af Kirkebygninger findes her i Byen en presbyteriansk Kirke, en methodistisk og en eller flers methodistiske og baptistiske Negermenigheder. Men vi (Luthera- nere) har her i kirkelig Henseende intet Andet end et Fremtidshaab, da det af Skandinaverne kun er de Norske, der interesserer sig for det Kirkelige. De har tilhørt Pastor Wettergrens lutheriske Frimenighed i Arendal, og vi har flere Gange talt, om det ikke skulde lade sig gjøre gjennem den norske Somandsmission at faa nogen prestelig Betjening, da nemlig heller ikke Savannah, som

besøges af en Mængde norske og svenske Skibe om Naret, har nogen skandinaviske Somandsprest, og der i Savannah og Brunswick tilsammen maatte være nok at bestille for en norsk lutherisk Prest, der isaafald kunde bo i Brunswick, som er et sundt Sted, medens Savannah er et usundt Sted. Giv Gud, at den norske Synodes Medlemmer og Menigheder snart maatte komme til No igjen, og give Striden om Naadevalget, forsøge paa at

forbrage, ja at elste hverandre, og saa i Stilhed søge Lys og sige Lærdom af Guds Ord og Luthers Lære, saa kunde maaste ogsaa vi gjøre os Haab om en gang at saa nogen prestelig Betsjening fra den Kant. Vi agter forøvrigt noiere at undersøge i Savannah og Norge, saasnart det lader sig gjøre, og imidlertid faar vi se Tiden an, prise Bogtrykkerkunsten og glæde os ved en god Bogfamling. N—L.

Ludvig Mathias Lindeman.

(Af „Det lille Ugeblad“.)

Kommer du i vor Frelser's Kirke i Kristiania en Søndagsmorgen og allerhelst til Ottesfangen paa en af de store Høitidsdage, vil det ikke feile, at du, naar de første Orgeltoner bruse igjennem Kirken, vil føle dig forunderlig loftet af de gribende Toner. Du har kanske aldrig hørt andet Orgelspil i Kirken, end hvad en gammel Skolemester har kunnet præstere paa et ustemt, pibende og skrige Orgel i en Landskirke, og du har kanske ikke forstaaet, hvad Opbyggeligt der kan være i slikt Orgelspil. Nu derimod faar du føle, hvorledes de deilige Harmonier fylde Kirken og din egen Sjæl og du kender dig gennemrislet af de stærke Psalmetoner. Slikt Spil i Kirken har du aldrig hørt for. Du vender dig uvilkaarlig om for at se did, hvorfra disse Toner komme, og oppe i det høie Orgelkor faar du se en liden hoidhaaret Mand sidde boiet over Orgelet. Ifald du saa kunde komme derop og iagttage ham paa nærmere Hold, vilde du saa se en Mand med lyse, blide, næsten barnlige Ansigtstræk, med inderlig

milde Mine, halvt smilende og sagte vuggende sig efter Takten af de hjertegribende Toner, som han lofter frem af det stærke Orgel. Du ser, at Maren har affat en Del Farer i det venlige Ansigt, men du vil neppe tro, at han nu har naaet sit 70de Aar. Dette er Ludvig Mathias Lindeman, vor nuværende Kirkesangs Fader.

L. M. Lindeman er født 1812 i Throndhjem, hvor hans Fader, den ogsaa meget bekendte Musiker Ole Andreas Lindeman, var Organist. Fra Barndommen af sit han Undervisning af Faderen i Klaver- og Orgelspil samt Musiklære, ligesom han gennemgik Throndhjems Latinnskole og blev Student i 1833. Hans oprindelige Tanke var at studere til Prest, men Kjærligheden til Musikken blev ham for stærk, saa han opgav Studierne. I 1839 blev han ansat som Organist ved „Vor Frelser's Kirke“ i Kristiania. Samme Aar, som han tiltraadte sin Post ved „Vor Frelser's Kirke“ begyndte han Udgivelsen af sit rige Verk „Eldre og nyere Norske

Fjeldmelodier"; hvoraf hidindtil er udkommet 2 Bind, indeholdende 539 Melodier, og et ligesaa stort Antal ligger færdigt til Udgivelse. Naar vi altsaa i vore Dage synge og glæde os i vore delige Folkemelodier, saa skyld vi ogsaa at takke Lindeman, fordi han med den utrætteligste Trostaa har reist Dal og Strand rundt og i Hus og Hytte nedtegnet disse vore nationale Melodier, saaledes som de lyde fra Folkets Læber; thi ellers vilde disse med Tiden være gaaede tabt ligesom saamange af vore nationale Minder. Vort Folk er som bekjendt meget tilbageholdent ligeoverfor Fremmede, men naar gamle Lindeman er kommet op i Dalene og er kommen paa Spor efter en eller anden gammel Sanger, som, om end med brusten Stemme, dog kunde synge de gamle Stev og de gamle Sange, saa har hans elskelige Bæsen formaaet at overvinde hendes Tilbageholdenhed, saa hun har begyndt at synge af Hjertens Lyst, medens Lindeman har siddet med Blyanten og optegnet i Moder, hvad han har hort. For nogle Aar siden brændte det for Lindeman, og en hel Del af hans Samlinger gik op i Luer. Dette var et haardt Slag for ham; men han tabte dog ikke Modet. Om Sommeren har han fremdeles reist om i de forskjellige Egne af Landet, og som oftest vender han hjem med en rig Høst. Til Fortsættelse af dette Samlerarbejde har Stortinget gennem en længere Tid bevilget ham 1200 Kroner aarlig; og om denne Bevilgning har der aldrig været Splid i Thinget.

Hvad der imidlertid især har gjort Lindemans Navn kjendt og kjært rundt hele vort Land, er hans utrættelige Arbejde for Psalmesangens Forbedring. Den dode Tilstand, der herskede i Kirken i det 18de og ind i det 19de Aarhund-

drede, havde ogsaa lagt sig trykkende og tværende over vor Kirkesang, vore Psalmemelodier var blevne slæbende, tunge og ubevægelige. Melodierne havde fra Begyndelsen af aldeles ikke Lydt saaledes; der havde været mere Liv ogsaa i Psalmesangen. Samtidig med at Landstads begyndte paa sit Psalmebogsarbejde, begyndte ogsaa Lindeman efter offentlig Foranstaltning paa at gjengive os de gamle Kirketoner i deres oprindelige Skikkelse, saa der i Kirker, Skoler og Hjem ogsaa i vore Dale kunde „synge og leges lydlig for Herren“. 1859 udgav saaledes Lindeman „Martin Luthers aandelige Sange, samt 25 Psalmer fra det 16de og 17de Aarhundrede“, saaledes som disse oprindelig havde Lydt, og i 1871 udgav han Melodier til Landstads Psalmebog, der siden efter en Revision er indført i Kirkerne i Norge. I disse Melodier gjenfindes ikke blot de smukkeste af Kirkens gamle Toner, saaledes som Fædrene sang dem, men der er ogsaa optaget henved halvhundred nye Melodier af Lindeman selv; og disse sidste er vistnok ikke de, der toner mindst liffligt. Vi vil blot nævne Melodier som „Kirken den er et gammelt Hus“, „Min Sjæl, min Sjæl lov Herren“, „Apostlerne sad i Jerusalem“, „Du, som gaar ud fra den levende Gud“ osv. Efterhaanden som disse Melodier læres i Skolerne og blive Menighedernes levende Eiendom, vil Psalmesangen mere og mere udrulle sig hos os og styrke og befordre Menighedens Liv og Væxt. Vi kan ikke her omtale alle de Musikværker, som Lindeman har komponeret, vi skal her kun meddele, at han i det Hele har digtet omtrent 200 Psalmemelodier, 60 Melodier til Brorsøns „Evaesang“, 120 Melodier til bibelhistoriske Sange og en stor Mængde andre Sange. Hans

„Melodier til Læsebogen for Folkeskolen og Folkehjemmet“ er nu vel kjendte over hele Landet.

Endnu skal vi meddele, at Lindeman uden Tvivl nedstammer fra Luthers Slægt. Luthers Moder hed Ma: garetta Linde-

man, og vor Lindeman kan forfølge sit Slægtregister saa langt, at der kun mangler et Par Led, for det tydelig er bevist, at det er samme Slægt. Den norske Lindemanslægt er indvandret til Norge fra Rostock.

Mongolerne.

I Mellemasien, gennem den nordlige Del af det store Bukari og Ørtenen Gobi og gennem det Sydlige af Sibirien strækker der sig en umaadelig Slette, i Gjennemsnit 33 til 70 geogr. Mile bred og over 200 Mile lang. Den ligger omtrent under samme Breddegrad som de herlige lombardiske Sletter i det nordlige Italien; men hvor forskellige er ikke baade Naturen og Menneskerne. Hin tilhneladende flade asiatiske Landstrækning er i Virkeligheden et Bjergland, en Høislette, der overalt ligger flere tusinde Fod, ja ligesaa høit over Havfladen, som de høieste Alpebølger i Europa. Kun mod Nordvest rager store Altai's mægtige Bjerge langt op over dette Høiland; til de andre Sider viser der sig næsten overalt en Sænkning ned mod lavere liggende Lande. Stiger man op ad fra disse, saa fører Veien gennem Dale, hvoori vilde Bække styrte ned mellem løsrøvede Klaser og bratte Bjergtinder. Har man endelig naaet Høisletten, saa forsvinder al Afveksling og Skjønhed. Intetsteds ser man et Træ, en Busk eller nogenjombelst fast Gjensandhav, ligesaa lidt nogen menneskelig Bolig. I omtrent to Maaneder bræn der Solen med mægtig Kraft, og dog er

Nætterne isnende kolde. Den største Del af Aaret hersker Nordenvinden, og Torsten er saa stor, at det ikke engang snør, langt mindre regner. Dyrene søge ængsteligt sin nodtorstige Næring paa den magre Jordbund.

Saaledes er Mongolernes Stamland, og som Landet er, saaledes ere Menneskene. De ere temmelig smaa af Væxt; men dette vilde man ikke holde for nogen Mangel, dei som deres Legemsbygning's Forhold ellers var nogenlunde heldig. Men Overkroppen er lang og stærkt udviklet, medens Høiterne ere smaa og Benene korte, kroged og magre. I det blege Ansigt staar tykke Læber og kantede Kindben frem; Næsen er bred og flad, og i de dybe Dienhuler blinker smaa, skjæve Øine. De hve intet Skjæg; Hovedet rages, og alene bag hvert Øre bliver der hængende en lang sammensnoet Pisk. Disse Stikkelser, saavel Mænd som Kvinder, maa man næsten ikke tænke sig undtagen i stadig Bevægelse paa magre, hurtige Heste, dog have de ogsaa saakaldte Huse, dei vil sige Telte af Filt, som de, for at gjøre dem vandtætte, smurte over med Sauemelk. Disse Boliger og hvad de indeholdt fattede man paa tohjulede Vogne og kjørte dem fra det ene Sted til det andet.

Mongolerne spiste Ratte, Rotter, Mus, Uoi og andre væmmelige Ting, dog helst Hestekjød; de tog tilstakke med at drikke endog meget skiddent Vand og Hesteblood; men de lavede ogsaa af Hoppemøll den berusende Drik, Kamus. Brod kjendte de ikke, og de lærte først senere at sætte Pris paa Vin. Deres Vaaben bestod i Spyd, Sværd og Kølle; de var (Kvinderne med) udmærkede Bueskytter. Naar de gjorde Angreb, stillede de sig tæt sammen for at skjule, hvormange de var; syntes de, at det var gavnligt, saa stammede de sig ikke for at flygte. Mod Kulden beskyttede de sig med Pelse, af mange forskjellige Slags Skind, og mod fiendtlige Vaaben med et Brytdække af haardt Læder. Mongolerne udsatte sig med stor Vigeghdighed for Hunger og Tørst, for Kulde og Hede; men naar Veilighed gaves, spiste og drak de saa meget mere til Overmaal. Snart var de overmodigt stolte, snart slavisk frybende, snart tilhyneladende noisommere, snart bedragerisk gjerrige. Enhver kunde tage eller rettere kjøbe saa mange Koner, han lystede, og disse levede alle i Fred eller meget mere i samme Undertrykkelse.

Man fortæller, at Mongolerne troede paa en højeste Gud; men da de ikke engang havde nogen udbortes Gudsdyrkelse, og da de stod saa langt tilbage baade i Sædernes og Sjælens Udvikling, kan deres Tro umuligt have været dyb og frugtbringende. Der er ogsaa mest Tale om Husguder, som de ofrede til, samt om en Tilbedelse af Solen, Maanen og Andet i Naturen. De brugte ikke nogen Bold mod dem, som havde en anden Tro end de selv, men det er med stor Uret, at man har villet forklare dette, der alene var Vigeghdighed og Bankundighed, som den Overhørens, der udgaar fra grundig Erkjendelse og ægte Sagtmodighed.

I deres overtroiske Meninger findes der ikke engang Noget, der peger hen paa noget Sandere og Hoiere. Det betragtedes saaledes f. Ex. som en Forbrydelse, naar Noget slog Benknokler istraffer, lod Rød falde paa Jorden, støttede sig til en Rjæp, huggede i Jlden med et Sværd og andet.

Mongolerne kunde hverken læse eller skrive; selv en af Mongolernes senere Herskere, Timur (Tamerlan), der levede ved Aaret 1400, og som blev meget berømt for sin Kjærlighed til Kundskaben, kunde ei heller læse eller skrive, og hans Underskrift paa de skriftlige Befalinger, som han udsendte, bestod kun deri, at han trykkede sin Haand, som var oversmurt med rød Farve, paa Papiret.

Mongolernes Sprog stod i naturligt Forhold til denne fuldstændige Mangel paa Dannelselse; det er nær beslægtet med de Sprog, der kun bruge Enstavelsesord; dog mangler det hine vistnok besværlige, men alligevel nyttige kunstige Midler, som f. Ex. bruges i Kina, forat bringe Mangfoldighed i Sproget. Deres Sprog var overmaade fattigt og stibt. Saaledes var Troen, Sædernes og Sproget hos de med de gamle Hunner nær beslægtede Mongoler, som holdt sig selv for Guds udvalgte Folk, bestemt til at erobre og beherske Verden; og en af deres Herskere, den frygtelige Dschingis Khan, forvandlede denne Tro til en forfærdelig Sandhed, da han grundede et Rige, større end noget andet paa Jorden; men det bragte ikke Herskeren selv til nogen ægte menneskelig Frihed, og hans Mongolere blev aldrig løstede op til noget hoiere Standpunkt.

Dschingis Khan døde 1227. De Erobringer, han gjorde, strakte sig fra Kina til Forasien og ind i det sydlige Rusland. (Læsning for Folket.)

Bleiebarnet.

(Af Carl Ploug.)

Det stormede i Skoven, da Jægeren gik hjem,
Dg Stormen jog en Byge ad Himmelen fram
Dg tog i Skovens Toppe med vældige Ruff
Dg raslede og sloitede i Hegn og i Buss.

Han nærmed sig alt Huset, da gjennem Stormens Hvir
Det tyktes ham, han horte en Klage spæd og fin;
Han gik da efter Lyden ind i det tætte Krat
Dg fandt et stakkels Naalam af Moderen forladt.

Af Angst og Kulde rysted dets lille spinkle Krop;
Med sine klare Dine det saa saa bønlig op,
At Hjertet maatte rores i hver, som havde et,
Dg Jægerens var strax til Barmhjertighed beredt,

Han tænkte paa den Pusling, der hjemme monne gaa,
Med lige klare Dine, kun at de vare blaa,
Om frysende og bange og hungrende ihjel
Han skulde ligget ude i Skoven denne Kveld.

Dg op han lofted Lammet, strog Regnet af dets Skind
Dg hyllede det varlig i Frakkefjodet ind.
Dg bar det hen til Huset, hvor der var lunt og lyst,
Dg hvor Pasop lod høre sin vagtsomme Røst.

Det var et morsomt Møde, det første, kan J tro,
Da Jæg'ren for hinanden præsenterede de to:
Pasop en Smule knurrede ad den pibende Gæst,
Men maatte være artig, det tjente ham nok bedst.

Men Drengen, som kom ud og fik Døren skubbet op,
Blev anderledes glad end den mugne Pasop,
Dengang han saa-den lille fornyttede Kammerat,
Som flux blev ind i Høet i Faarehuset sat.

Hos Jægeren blev Lammet den Vinter haard og lang
Dg mærked ei til Kulde og ei til Nød og Trang;
Med Drengen om i Gaarden det snart fortrolig løb,
Bed Siden af Pasop snart det under Dønnen trøb.

Men da det saa blev Vaaren, og Solen ret fik Magt
Dg klædte Mark og Skov igjen i lysgrøn Dragt,
Saa havde Lammet været sig baade stærkt og stort,
Dg saa sprang det en Dag over Jægerhusets Port.

Dg det kom ei tilbage. — Det var ei dets Natur
 At leve indeluffet bag Hegn og bag Mur;
 Det maatte ud at tumle sig i den vilde Skov
 Dg streife over Markerne alt paa sin lette Klov.

Men Dyret glemte ei i sin Friheds glade Hus
 Sin Fostersfader, Jægeren, og heller ei hans Hus;
 Naar det i Skoven saa ham, det kjendte ham igjen,
 Dg naar han kaldte, kom det frimodig til ham hen.

Da Sommeren saa atter af Vinter blev fortrængt,
 Dg Træernes Loddragt laa hen ad Jorden slængt,
 Dg Marken var brunlig, som havde været grøn, —
 Sad Jægeren en Aften og staved med sin Søn.

Da banker det derude paa Jægerhusets Dør;
 Han synes, det er loierligt, Pasop ikke gjør,
 Dg raaber ud: „Hvem kommer til Folk saa sent paa Dag?“
 Men hører intet Svar, kun de samme sagte Slag.

Kast aabner han da Døren ud til den mørke Skov.
 Hvem, tror J, staaar paa Trappen og banker med sin Klov?
 Det gjør hans Pleiebarn, — nu en Bux med Taffer paa,
 Dg tror J vel, at Jægeren den lod derude staa?

Nei, han tog imod den som mod en gammel Ven,
 Dg hver Vinter kom den og banked paa igjen;
 Dg da den for Krybskyttens Kugle faldt tilsidst,
 Det var, som Jægerhuset en Fælle havde mist.

Oftindiste Storbher.*)

I. Bombay.

Bombay, Residensstedet for Guver-
 nøren i Præsidentskabet af samme Navn,
 har allerede i Aarhundreder været den
 vigtigste Handelsplads paa den vestlige
 Side af Indien. Jernbaneforbindel-
 serne, som ogsaa i Indien lidt efter lidt
 har faaet almindelig Udbredelse, vil i
 endnu høiere Grad ophjælpe Handelen i

denne uforlignelig skønne Havn. Byen
 ligger paa Den Bombays sydlige Kyst,
 og dens Havn dannes af det Sund, der
 ligger mellem Den og Fastlandet; et Par
 Naboer bidrage væsentlig til at beskytte
 Havnen paa den Side, som vender mod
 det aabne Hav; disse Der er forbundne
 med hinanden ved nogle smule naturlige
 Dæmninger, der ved lavt Vand ligge

*) „Fra fremmede Lande“ ved J. Utheim. Tillægshefte til „Folketvenden“ for 1878.

torre ligesom en Vold og kunne passeres. I Baggrunden hæver sig Ghatfjæderne, der med sine steile, noget uregelmæssige Toppe danne et vakkert Skue i det Fjerne.

Bhen har et Indbyggertal af omtrent 700,000 Mennesker; mere end Halvparten deraf er Tilhængere af den indiske Religion. De 2 største Husgrupper eller Kvartaler i Bhen er Fortet og Black-Town (de Sortes eller Indfødtes Stad). Fortet ligger paa en Klippegrund, der kun hæver sig en Smule over Havets Overflade, og fremviser en Række statelige Bygninger, mest Magasiner, medens de i Vest for Fortet liggende europæiske Embedsmænds og Forretningsfolks Boliger kun er lave Huse, som ofte bare bestaar af en Etage. De Indfødtes Stad er som overalt trang og smudsig. Man overrastes hyppig ved at se Beboerne i de mindste Hytter beskæftigede med vanskelige og i sit Slags meget smagfulde Arbejder. Mange af de Vævnader og sjønt udstaarne Mobler, hvormed Bombay var saa rigelig repræsenteret paa Verdensudstillingen i Paris 1867, har sin Oprindelse fra saadanne lave Rum i den sorte Stad og findes udstillede i dens tatrige Bazarer.

Den Elefanta, kaldet saaledes efter et Elefantbillede, der er udhugget i en Klippe nær ved Landingspladsen, udmærker sig ved sine i Klipperne udhuggede Templer, der opvække megen Beundring paa Grund af det vanskelige Arbejde, den stjerne Bygningsstil og Gudebilledernes ædle Former; disse Grotter er ikke særdeles store, og naar man i Halvmørket stiger ind i dem, synes de end mindre. Hovedrummet er et næsten regelmæssigt Kvadrat paa 40 Meter paa hver Kant; man kommer derind gjennem en Indgangsport, hvorover Fjeldmassen rager frem. Der er en hel Del Soilerækker, som synes at bære Ta-

get. Det største Gudebillede staar ret over for Hovedindgangen og er et Brystbillede med tre Hoveder, udhugget i Klippen, af omtrent 6 Meters Høide, medregnet den høje Hovedbedækning, som har Lighed med en Tiara*). Der findes en hel Del andre Figurer paa Siderne ligesom ogsaa i de to smaa Kamre til Høire og Venstre for den egentlige „Helligdom“. Enkelte Figurer vise sig tydelig at være buddhistiske. Trækkenes ædle Ro og det kloge Maadehold, som kommer tilsyne i Anvendelsen af Smykker, træder saa meget værdigere frem, naar man dermed sammenligner den senere Kunsts Forvrængninger. De enkelte Legemsdeles indbyrdes Forhold er vistnok ikke ganske nøiagtige; men man finder dog i disse Arbejder gengivet hin væsentlige, om end ikke meget fremtrædende, Forskjel mellem de indiske og europæiske Folkeslags Figur og Form. Ved nærmere Betragtning mærker man med Overraskelse, at Soilernes Prindelser ikke er lige for hver enkelt; de har vistnok en sælles Typus, men ligesom Tilfældet er med de bedste af vore gothiske Bygverker, saaledes er de mindre Enkeltheder ved Ornamenterne paa en findrig Maade ændret for hver Gang.

Disse Tempelgrotter er ikke naturlige Huler, som senere kun er udvidede og forskjonnede; men det hele Rum er ved Hænders Arbejde udmeislet af det massive Klippefjeld, ligesom ogsaa Soilerne og Statuerne. Monumenter af lignende Art findes i Ellora, i Nærheden

*) Tiara kaldtes i Oldtiden de persiske Storføngers Hovedbedækning; senere er denne Betsættelse bleven almindelig om den „trebobbete Krone“, som Paven har anmalet sig. Det er en høj Episkopshue, og Kronerne er anbragte rundt om Huen og over hinanden som Gjordene paa en Løtte. En Notits om Pavens Tiaraer findes i „For Hjemmet“ No. 5 for 6. A., Side 156.

af Hyderabad, ligeledes hugne ud af Fjeldet; men det er ikke Huler, men store fritstaaende Templer. Endssjont Elefanta ligger i det britiske Gebet, er disse skjonne Kunstoerfer dog ikke bleve fuldstændigt beskyttede mod raa Beskadigelse, væsentlig foraarjaget ved Europæere. Meget er saaledes sønderslaaet eller vanziret ved Indhugning og Indridsning af Navne.

II. Madras.

Uagtet Kysten ved Madras er meget ugunstig for Handelsrorelse, har dog denne By allerede i lange Tider været et af Hovedsæderne for det europæiske Herredømme i Ostindien. Omkring 1620 fik det ostindiske Kompagni Privilegier paa at anlægge et Fort der. Dette Kastel, St. George, opbyggedes i 1641 og blev allerede 1654 Sædet for et Præsidentstabs, hvortil ogsaa Kalkutta hørte lige til 1701. De europæiske Embedsmænds og Officerers Boliger er her ligesom i Bombay meget talrige, men ikke ligesom der smaa, lave Huse, men paladsagtige Villæer. Her faar man ved at benytte den faste, indiske Kalk et uventet Forstjonnelsesmiddel, da den ved sin Glans og Haardhed faar megen Lighed med Marmor. Husene er i Madras indrettede med en Luxus, som kun bliver overtruffen i Kalkutta; desuden er de store, rummelige Bygninger meget hyppig omgivne af Parke og Have, hvilket derimod mangler i Kalkutta. I Retningen Nord og Syd er Byens Længde over en Mil, Bredden paa mange Steder over $\frac{1}{2}$ Mil norst.

Et af de værdifuldeste Anlæg for Indbyggerne i Madras er (Corsoen*) langs

med Havet, som hver Aften er et Samlingssted for Folk af alle Stænder, selv fra de fjernliggende Bydele; dette er næsten ogsaa den eneste Anledning til større selsabelig Sammenkomst. Corsoen frembyder under Aftenpromenaden en eiendommelig Skjønhed gjennem de Tusinder af lysende Insekter, som en stor Del af Næret sværme om i alle Buske og Træer. Disse lysende Stabninger er ikke altid saa ganske smaa; enkelte af dem er endog af en ganske betydelig Størrelse; de lyse efter Forgodtbeholdende; naar det stoyer, forsvinder Lysningen. Deres Lys er saa klart, at det viser sig selv om Dagen meget tydeligt. Saavel i Madras som paa hele Koromandelkysten er man hele Næret meget plaget af Muskitoerne; i det Indre aftager deres Antal med Fugtigheden. Sengene er derfor altid omgivne af et Forhæng, noget som ogsaa er almindeligt i Venedig. Det er paafaldende, i hvor langt høiere Grad Enkelte plages af Muskitoerne end Andre. Et længere Ophold i de tropiske Egne bevirker, at man baade bliver mindre omfindtlig ligeoverfor Muskitoernes Bid, og at Saarene virke mindre. Om Sommeren bliver man undertiden ogsaa i Europa besværet af de varme Nætter; her varer dette i Maaneder. Fra Mai til Juli er Varmen saa besværlig, at Europæerne den hele Nat igjennem lader holde i svingende Benægelse en kolosfal (o: kjæmpestor) Bisse, som kaldes Panka og bestaar af en med stivt Løi bedækket, retvinklet Træramme af 3 til 5 Meters Høide, og som er fastgjort i Taget. Om Dagen bruger man disse Pankaer næsten overalt hele Næret igjennem. For at frembringe Kjøling hænger man ogsaa

*) Corso er egentlig Rabnet paa den pragtfuldeste af Rom's Gader, ligesom ogsaa Corso

vedgaderne i flere andre italienske Byer benævnes saaledes. Rabnet er senere taget i Brug ogsaa i mange andre Byer især i Osten.

fugtige Matter af vellugtende Kastasgræs i Dør- og Vinduesaabningerne.

Det Uheldigste for Madras er, at den mangler en Havn; denne bliver paa en meget usuldkommen Maade erstattet af en grund Rhed uden nogen naturlig eller kunstig Beskyttelse. Ved den aller-ringeste Sogang maa større Skibe kaste Anker i milelang Afstand fra Strandbredden, og man maa betjene sig af de Indfødtes flade, men rummelige Baade, hvis Bretter ikke ere naglede sammen, men meget tæt og omhyggelig forbundne ved Hjælp af Kokošnodbast, for at de lettere kan udholde de voldsomme Stød. De største har 8 til 10 Korskarle og kan optage 20 Passagerer. Er det ikke længere muligt at benytte sig af disse Baade, vove dog de Indfødte sig endnu langt ud paa en Flaade, som er sammenføiet af 3 Kokošnodstammer og blot har en Korskarl. Det hænder ogsaa meget ofte, at Passagererne, Herrer som Damer, sætte sig paa de Indfødtes Skuldre og bæres

paa denne Maade en lang Strækning udover, for de kan naa Baadene, der igjen bringe dem ud til Dampskibet. Under Nordostmonsunen fra Oktober til December, da der ofte blæser Orkaner og Hvirvelvind, er Kysten fuldstændig utilgjængelig. At Madras trods disse Ulemper alligevel har sponget sig op til en saa stor Handelsby, kan kun derved finde sin Forklaring, at der ikke paa hele Koromandekysten findes et eneste Sted, uden at det lægger ligesaa store eller større Hindringer i Veien for Skibsfarten.

Farligere end Bolgerne er paa denne Kyst de talrige Haifiske. Disse boltre sig aldeles trygt paa de Steder, hvor de venter Bytte, med Legemet nedad, idet kun en Del af deres Hoved og de øverste Finner rager op over Vandet. Med forbausende Hurtighed kan de komme farenende mod En fra temmelig stor Afstand, uden at man ved Ordet af.

Opdagelsen af Australien og Oceanien *).

Indledning.

Australien er den sidste Jorddel, som er bleven opdaget, og den kunde derfor med nogen Ret, naar man kalder Amerifa den nye Verden, kaldes den nyeste. Den bestaar af bare Der, som ligge mellem Amerikas Vestkyst og Asiens Østkyst. Antallet af disse Der er overordentlig stort, dog ere de fleste af dem temmelig smaa og ubetydelige, mange i saadan Grad, at de ikke engang ere beboede, ja der er maasse mange, som vi endnu ikke

vide noget om. Ikkun faa Der adskille sig ved sin Storrelse fra alle de øvrige, og vi ville her især nævne Nyholland eller Australien, Nyguinea og Nyseeland. Det forstaaer sig af sig selv, at disse Der ikke ere bleve opdagede af en og samme Mand eller paa en og samme Tid, skjønt vistnok enkelte Sofarende saavel som enkelte Lieder fornemmelig have bidraget til Opdagelsen af denne Nverden eller til et noiere Kjenndskab til den. Ferdinand Magelhaens var den Første, som

*) „De vigtigste Opdagelser i forskjellige Verdensdele“. Christiania. Trykt af A. E. Kolstad.

den 6te Marts 1521 paa sin Jordomseiling opdagede Marianerne eller Ladronerne og kort efter Filippinerne, hvor han den 27de April 1521 i en Fægtning med de Indfødte mistede Livet. Det eneste Skib, som var tilbage af hans Flaade, fortsatte Reisen og kom endelig den 7de September 1522 fra Ost tilbage til Spanien. Herved havde man faaet det ubestrideligste Bevis for Jordens Kuglekækkelse og Muligheden af at omseile den, og mange Søfarende have siden gjort denne første Reise omkring Jorden efter, idet de enten have taget Turen om Kap Horn (Sydspidsen af Amerika), eller om det gode Haabs Forbjerg (Sydspidsen af Afrika). Blandt de øvrige Opdagere af hele Øgrupper ville vi kun nævne Spanierne Saavedra og Gaetan og især den berømte Mentana. Det syttende Aarhundrede udvidede det sextendes Opdagelser, og fornemmelig er det Portugiseren Quiros samt Hollænderne Dirk Hardigh, Schouten, Witt, van Edels, Nuits og Tasman, der have gjort betydelige Opdagelser i denne Del af Jorden.

Paa denne Anstregelsens Tid fulgte, efterat Englænderen Dampier ved Enden af det syttende Aarhundrede endnu havde gjort nogle Opdagelser, en sextiaarig Standsning. Ikkun Hollænderen Roggeweens Bestræbelser i Aarene 1721 og 1722 ere af nogen Betydning, indtil endelig Englænderne i 1765 atter begyndte paa det Forligste at undersøge det stille Hav. Efter Forløberne Byron, Wallis og Carteret samt Franskmanden Bougainville fulgte endelig James Cook, Australiens berømte Opdager. Udsendt af den engelske Regjering, omsejlede han Jorden tre Gange, indtil han endelig i 1779 blev et Offer for sit Kald paa Den Hawaji. Han har opdaget mange Der, gjenfundet andre allerede tidligere opda-

gede, der vare gaaede i Forglemmelse, og ved sine overordentlig noagtige Maalinger i høi Grad udvidet Kjendskabet til Jorden. Andre Søfarende have fulgt efter ham, og blandt dem ville vi kun nævne Englænderne Bligh, Wilson, Marshall, Gilbert, Edwards, Vancouver, Hunter, Buttler og Bass, Franskmandene La Peyrouse, D'Entrecasteaux og Marchand, samt i dette Aarhundrede Franskmanden Baudin og Englænderne Flinders, Grant og Turnbull. Ogsaa Russerne under Kozebue og Krusenstern saavel som Franskmandene under Freycinetz, Dumont d'Urville og Englænderne under Hunter, Beechey og Coffin have bidraget meget til et noiere Kjendskab til denne Jorddel. Bladsen tillader os ikke at fortælle om de enkelte Opdagelsesreiser af disse driftige Mænd; men i det Sted skulle Læserne faa høre noget om Landene og Øgrupperne samt om deres Beboere. Vi tage derfor Kartet for os og foretage paa dette en Opdagelsesreise, idet vi begynde med den os nærmest i Ost liggende store Ø Nyholland.

1. Opdagelse, Undersøgelse og Kolonisering af Nyholland.

Nyholland kaldes paa de gamle Kartter fra det sextende Aarhundrede Ny- eller Stor-Java. Vilde man være rejsfærdig, maatte man kalde det *Maroga*, thi saaledes hedte dette store Fastland i de ældste Tider hos Malayerne, der hvert Aar besøge dets Nordkyst for der at fiske Trepang-Ørmen (en Art af de saakaldte So-Pølser), der er en Yndlingsføde for de malayske og mongolske Folkelag.

Det første europæiske Skib, som opdagede Nyholland, var et hollandsk, „Duijken“, i Aaret 1606. Det sejlede tre hundrede Sømile langs Kysten, uden at det, paa Grund af Beboernes Vildhed, turde vove at foretage Undersøgelser

længere ind i Landet. Endnu i samme Aar opdagedes Torresstrædet, der adskiller Nyguinea fra Nyholland. Fra nu af blev Nyholland især opført af Høllændere og derfor ogsaa benævnt efter deres Land; ja flere Dele af det fik Navn af deres Opdagere. I 1643 opdagede Tasman den store i Syd for Nyholland liggende N Van Diemensland og kaldte den efter den daværende Generalstatholder Van Diemen. Man holdt den længe for Sydspidsen af Nyholland, indtil den engelske Saarløge Bag fandt det efter ham benævnte Vassstræde. James Cook har bidraget meget til et noiere Kjendskab til Nyholland; han beseilede 1770 hele Østkysten, opdagede Botanybai og Port Jackson og tog denne Del af Den høitidelig i Besiddelse for den britiske Krone. Den Beskrivelse, som Cook efter sin Hjemkomst gav heraf, henlede den engelske Regjerings Opmærksomhed paa denne ubekjendte Krog af Verden, og i 1788 blev Arthur Philipp som første Guvernør sendt til Østkysten med endel Skibe for der at danne en Forbryderkoloni. Fra denne Koloni, der først bestod af 212 Frie, 778 Forbrydere og det fornødne Antal Soldater, udgik nu de nye Undersøgelser, hvilke dog i Begyndelsen kun strakte sig til Kystletterne. Efterhaanden fulgte paa forskellige Punkter af den australske Kyst nye Bosættelser, saasom Grundlæggelsen af Melbourne og Adelaide i Syd og Sydvest paa Fastlandet, Kolonierne paa Vestkysten, ved Evansfloden, Kong Georgsfund, ved Port Leschenault og Flindersbai samt i Tasmanien, hvor allerede 1803 Englænderen Bower anlagde en Forbryderkoloni. I Aaret 1838 grundedes i det Nordlige af Landet, i Port Eppington, Vittoriastad, hvorved opnaaedes en Forbindelse mellem Indien og Nyholland, der har været af stor Indflydelse paa

Handelens videre Udvikling. Blandt alle disse Kolonier ere de paa Øst- og Sydøstkysten af størst Betydning, idet de, understøttede af sin Rigdom paa Metaller og frodigt Græsland, i den nyeste Tid ere i kraftig Opblomstren. Fra disse, hvor det europæiske Liv i Australien har sit Middelpunkt, ere de virksomste Foranstaltninger til Undersøgelse af Landets Indre udgaaede.

Allerede i Begyndelsen af vort Aarhundrede søgte Englænderen Evans at opdage Murrayflodens mange Bølle, thiønt han endnu ikke kjendte Hovedfloden selv. Hans Bestræbelser kronedes med det bedste Udfald og fortsattes i 1817 af Oxley, der trængte frem til Castlereaghs og Darlings Bifloder. Af endnu større Betydning for Landets Undersøgelse vare Humes og Howells Overlandsreiser. Førstnævnte forenede sig 1829 med Kaptein Sturt til en ny Opdagelsesreise, og fandt herved Floden Darling, der med sine Arme gennemstrømmer en stor Del af Landet, end noget andet af Nyhollands Vasdrag. Opdagelsen af Murrayfloden ved Sturt blev af endnu større Indflydelse paa Sydaustraliens Kolonifering, idet denne Flod 50 Mile fra sin Munding endnu har en Bredde af tusinde Fod.

Ved de i Aarene 1831—1836 af Sir Thomas Livingstone og Mitchell foretagne tre Reiser til det Indre af Sydøstaustralien fik man Kundskab om en Frugtbarhed i dette Indland, som man med Nyhollands ellers saa øde og ørkenagtige Karakter, navnlig dets sandige Kyststrøg, ikke havde ventet. Man fandt i det Indre talrige Bjergkæder med store, høje Græsletter, vandrige Elve, der slynge sig gennem prægtige, men ikke ugjennemtrængelige Urskove, og gennem vide Strækninger, stikkede for Opdyrking, saa at den forbausede Opdager gav

denne Del af Landet Navn af det lykkelige Australien (Australia felix).

Allerede nogle faa Aar efter foretog Sir Georg Grey, dengang Lieutenant, senere Guvernør i Kaplandet, en Reise til det Indre fra Nordvest af, fra Hannoverbugten, og fandt ikke alene hele Skove af Araucarier, et udmærket over alle de australske Der udbredte Naaletræ, men ogsaa et af de mærkelige Løvtræer, Baobab- eller Abehodtræet. Dette Træ er i Henseende til Vokstning ganske modsat alle andre nyhollandiske Træer, hvilke aldrig kaste Løvet; dette gjør Baobab-Træet nemlig hvert Aar, ligesom Træerne i den tempererede Zone. Dets Blade vende med Fladen mod Jorden, og Træet hører derfor til de faa af Australiens Træer, hvis Kroner virkelig give Skygge. Greys Reise var et dristigt Foretagende og forbundet med de største Farer og Anstregelser. Overalt viste de Indfødte sig fiendtligsindede. Grey selv blev strax i Begyndelsen farligt saaret af et Kastespyd, hans ledsager døde Hungersdøden. Af denne Reise erfare vi, at alle Daser paa Vestkysten længere inde i Landet ere omgivne af Ørkener, i hvilke der blæser strokkoagtige Vinde*), som komme fra det Indre, og ligesom i den afrikanske Sahara blege Kornet ofte i faa Timer. Alle Floder kunne kun betragtes som Regnflod i.

Endnu dristigere var den af den eneste Regjering og Kolonisterne udførte under Gveys Ledelse i 1840 begyndte Expedition til Undersøgelse af Nord- og Syd-Australien. Han gennemstreifede store, ugjestmilde Stræninger af Landet langs Flinders-Range og andre Bjerge, ifkun ledsaget af en indfødte Dreng, idet han ikke sjelden var

*) Sirocco er en hed og udmattende Sydsøstvind, som af og til blæser i Italien.

rek.

14—18 norske Mile forud for sine andre Rejsekompanier. Under sin dristige Fremtrængen over tørt eller skovløst Land undgik den brave Gve ofte kun paa en næsten vidunderlig Maade Døden. Paa Drilleboand herskede der den største Mangel, selv i en Aarstid som August, i hvilken man kunde have ventet Overflod deraf, og fandt man Biler, saa vare de saltagige. Hans Heste styrtede, ikke et Træ var at se, og alligevel lykkedes det ham at naa sit Bliemed. Ved denne Reise fik man den trostesløse Visdom, at fra Kusfelbjergene til Spencersgolf, langs en Kystlinie paa over hundrede norske Mile, fandtes der ikke en eneste Flod, som udgjød sig i Havet, hvoraf man maa slutte, at det mangler paa Høiland eller vandrige Høider i det Indre, Noget, som ikke forekommer noget andet Sted paa Jorden. Iffedestomindre er denne Del af Nyholland i den nyeste Tid bleven Stuepladsen for ikke mindre dristige Foretagender.

Dog selve Gveys Undersøgelse af Nyholland skulde blive overtruffen af en endnu dristigere Mand, Lydbjeren Ludvig Reichhardt. Denne, født 23de Oktober 1813 af lidet bemidlede Forældre, havde allerede tidligt søgt at styrke sit svage Legeme ved selvpaaagte Savn, studerede først i Göttingen Sprogvidenskaberne, men vendte sig derefter paa Foranledning af sin ædelmodige Ven Nicholsson til Naturvidenskaberne, ledsagede sin Ven paa en Reise gjennem Frankrige og Italien og indskibede sig 1841 til Sidney, hvor han ved geologiske og andre naturvidenskabelige Studier forberedede sig til sine store Planer. For at befordre sine Studier gennemstreifede han i Løbet af to Aar over 350 norske Mile af Landet i alle Retninger, vannede sit Legeme til ethvert Savn og lærte Australiens Natur noie at kjende.

Saaledes forberedt brød han den 14de August 1844 op fra Sidney til Morytonbai paa Australiens Mellem-Vestkyst; han naaede den lykkelig og begyndte herfra den 30te September sin Opdagelsesrejse. Han var kun udrustet med det Nødvendigste, som nogle deltagende Bønder i Sidney havde skjænket ham, de fornødne Levnetsmidler for 6—7 Maaneder, 16 Dyr, 15 Heste og syv Ledsgere af engelsk og nyskotsk Herkomst, hvilke ofte mere hindrede end hjalp den Rejsende. Kun faa Instrumenter og videnskabelige Hjælpsmidler, en Sextant, en kunstig Horizont, et Kronometer, et Haandkompas og et lidet Thermometer, havde han med sig; Omkostningerne ved hans Rejse vare anslaaede til 600 Spd., og med denne Sum udførte han et Foretagende, der mislykkedes for den Berømte australske Rejsende Mitchell, uagtet hans betydelige Hjælpsmidler, der kostede tusinde Pund Sterling (4500 Spd.). Leichhardt holdt sig i Begyndelsen langs Vestkysten, gik over endel mindre og større Floder og trængte frem til over Sydgrænsen af Halvoen York, hvor hans Ledsgager Gilbert dræbtes af de Sorte. Derpaa drog han, for det Meste i en Afstand af 6—8 norske Mile fra Kysten af Carpentaria-Golfen, først mod Syd, derpaa mod Vest, tilsidst mod Nordvest, hvorved han maatte passere et stort Antal Floder, der udmundede i Golfen. Fra Wickhamfloden gik han tværs igennem Arnhemslønd og ankom den 17de December 1845 til Victoria. I 14½ Maaned havde han gennem en Wildmark tilendebragt en 420 norske Mile lang Rejse, der for største Delen var bleven anseet ikke alene for yderst farlig, men ogsaa paa Grund af de ringe Midler for uudfordbar. Mangt et soleligt Tab maatte beklages, blandt Andet maatte han med Lærere i Dinene selv

ofre Jorden sin betydelige Træ- og Plantesamling, da hans Lastdyrs Tilstand forvredede det; dog var han saa lykkelig at medbringe til Port Essington ved Victoria en af de til Slagt medtagne femten Dyr, og af sine Heste havde han kun mistet en, saa at ingen af hans Rejsesolge var tvungen til at rejse tilfods, hvad der i det hede Klima meget snart vilde have oprevet hele Expeditionen.

Planterne og Jordens Udseende i mange af de gennemreiste Strækninger fandt han saa lig de i Europa, at det tidt forekom ham, som han var der. Leichhardt fik den venligste Modtagelse i Port Essington, udhvilede sig efter sine Strabadser og drog gennem Torresstrædet tilbage til Sidney, hvor han lykkeligen ankom den 29de Marts 1846. Her havde man allerede længe anseet ham for død, og desto glædere blev nu hans Tilbagekomst fejret, om hvilken Efterretningen udbredte sig sabelagtig hurtigt. Belønninger og Gæstgæbninger fra England og Frankrige bleve nu den driftige Mand til Del; kun hans eget Fædreland, Tydskland, forholdt sig taus. Endnu to Rejser foretog Leichhardt til Nyskotslands Jndre, i den Hensigt at trænge frem fra Vest til Vest; men de frygtelige Anstrengelser, de mest truende Farer, Sygdom og Udmattelse i Forening med at de Dyr, der vare tagne med til Næring, løb bort, tvang ham til at vende tilbage fra den første, hvorimod han paa den anden, som han tiltraadte i December 1847, sporløst forsvandt med alle sine Rejsesæller. Alle Anstalter, som siden ere blevene gjorte for at opsoge ham, have været uden Følge. Sandsynligvis er han mindre bleven et Offer for fiendtlige Angreb af de Indfødte, der ligeoverfor flere Europæere næsten altid have vist sig seige, end af Indreaustraliens

frøgtelige Natur, der, alt efter Aarstiden, viser sig snart i langvarig Tørke, snart i giftige Sumppe, snart i en umaadelig Hede (Sturt fandt den engang at være 54 Grader Reaum. i Styggen) og derved foranlediget Mangel paa Vand*).

Det vilde blive for vidtsøftigt her udførligt at omtale alle de Opdagelser, som efter Leichhardt's Død ere blevene gjorte i Australien, Opdagelser, der udgaaende fra Kyfterne, havde Undersøgelse af det Indre til Formaal, men som næsten alle mere eller mindre mislykkedes som Følge af Landets frøgtelige Natur og fordrede talrige Offere. Her ville Geografis Aarbøger nævne Navne som Sturt, Kennedy, Roe, August og Henrik Gregory, Baines, Ferdinand Müller, Stephen Hax, Warburton, Goyder, Thompson, Campbell, Swinden, Babbage, Burke og Andre. Medens det tidligere Udgangspunkt for Undersøgelserne for det Meste var Sidney, har man i de senere Aar især valgt Adelaide og Melbourne dertil, hvortil Landets Rigdom paa ædle Metaller (i mindre end ti Aar leverede Gulddistrikterne i den sydaustraliske Provinds Viktoria eller „det lykkelige Australien“ Guld alene for henved 400 Millioner Spd.) saavel som det rige Udbytte af Agerbrug og Kvægavl fornemmelig bidrog. Fra Syd af begyndte ogsaa Mac Douall Stuart sine flere Gange gjentagne Opdagelsesrejser til det Indre af det store Fastland, efterat han allerede fra 1844 til 1846 havde ledsaget Sturt paa hans berømte Reiser. I Aaret 1858 lykkedes det ham at gennemreise det frøgtelige Torrens-bekn,

*) Man har for et Par Aar siden erholdt Efterretning om Leichhardt's Expedition og fundet flere af hans Gtreladenfaber, samtidigt med, at man blandt en vild Stamme stødte paa Børn efter en af Leichhardt's Ledsgagere, Adolf Glasen fra Hamburg. Se „For Næmmet“ for 1882, Side 221.

Deb.

som tidligere var Haabund; to Aar senere paa en den 2den Marts 1860 med kun to Ledsgagere paabegyndt Rejse, fra hvilken han vendte tilbage den 1ste Oktober, trængte han frem mere end 70 norske Mile over Koloniens Grændser helt forbi Kontinentets Indre, men maatte, skønt han var kommen Nordvestkysten, navnlig Viktoriaflodens Kildedistrikt, temmelig nær, vige tilbage for fiendtlige Indfødtes Angreb og efter gjentagne forgjæves Forsøg opgibe sin Plan at trænge frem til Nordvestkysten. Det yderste af Sturt naaede Punkt ligger omtrent 40 norske Mile fra Viktoriaflodens Munding, 54 fra Carpentariagolfen og 176 fra Adelaide. Erfaringerne paa denne Rejse, der saa at sige gennemkrydsede det Indre, ere overraskende. Man fandt hverken den Indsø, som de australiske Forstere havde formodet, heller ikke de grunde Vandjamlinger, der skulde forvandle sig til tørre Ode-marke, i normed man senere udfyldte det. Heller ikke fandtes de tørre, sandige, med grunde Saltjøer afvekslende Sumppe, som Eyre havde forudsat der, heller ikke de uhyre ode Stetter, som Andre havde formodet maatte findes der, heller ikke Sturts utilgængelige Ørkener af trostesløse røde Sandhøje og Andet, men derimod en uventet Mangfoldighed, en hurtig Vexlen mellem Stetter og Forhøininger, mellem ode Sandflader, græsrig Landstrøg, tørt Buskads, parkliggende Stove, vandrige Høidedrag og frugtbare Dalstrøg, et Land, hvori høie Bjerge og store, vandrige Floder ligesaa lidt mangle som egentlige Sandørkener.

Den hele Dyre- og Planter verden er ganske forskjellig fra de andre Jorddeles. Af Pattedyr ere Kænguruhen, Bombat, den store flyvende Hund og den ildste Dingo eller nvhollandske Hund de største, og blandt Pungdyrene den mærkelige

Bungrotte, der er en Kænguruh i det Smaa, hopper som denne paa Bagbenene, lever i hule Træer og bevæger sig med stor Hurtighed. Jagten paa dette Dyr er meget morsom. Endnu mærkeligere, ja det mærkeligste Dyr i hele Stabningen, er Snabeldyret. Det forener et firfoddet Dyrs Egenskaber med en Fugls og en Fisks. Dets Snude ligner ganske et Andenab og paa Fodderne har det Svømmehud. Det har en kort, bred Hale, lig Bæverens, bedækket med bustede Haar. Man finder det hyppigen i Flodderne; dybt Vand synes det ikke om, bader sig gjerne i grunde, stillestaaende Vandfamlinger, men bliver sjelden mere end et Kvarters Tid deri. Dets Næring bestaar i smaa Fiske og Insekter. Til Nyhollands mærkeligste Fugle hører Emu eller Kasuaren. Den er en Hjempefugl, spy Fod hoi, og dens horsteagtige Fjær ere en Mellemting af Fjær og Haar;

flyde kan den ikke, men den løber saa hurtigt, at man behøver meget raske Hunde for at indhente den. Den skal kunne opnaa en Vegt af 120 Pund. Foruden den fortjener ogsaa den sorte Svane og den pragtfulde Pyrehalefugl særlig at nævnes. I Planteverden sees i overordentlig Mængde Eufalypten og Afrikaen, af Kolonisterne kaldet Gummitræer. Europæeren betragter sidstnævnte med Forundring, naar den Tid indtræder, da den gamle Bark stiller sig fra Stammen, hvilket bedst kan lignedes med Fuglens Fjærstiftning. De lysfarvede indre Lag af Barken, som da komme tilsyn, give Træet et underligt spættet Udseende. Det udsæder den reneeste Gummi i stor Mængde og løfter papegoielignende Fugle til, hvilke med sin bustformige kløvede Tunge afflikter den søde Saft. (Mere.)

Blandinger. — Nytt og Gammelt.

De store Indsøer i Nord-Amerika anføres af Regjeringens Landmaalere med følgende Talstørrelser. Lake Superior's største Længde 335 Mil, største Bredde 160 Mil, Gjennemsnitsdybde 688 Fod, Areal 82,000 Kvadratmil; Lake Michigan's største Længde 300 Mil, største Bredde 108 Mil, Gjennemsnitsdybde 690 Fod, Areal 23,000 Kvadratmil; Lake Huron's største Længde 300 Mil, største Bredde 60 Mil, Gjennemsnitsdybde 600 Fod, Areal 20,000 Kvadratmil; Lake Erie's største Længde 250 Mil, største Bredde 80 Mil, Gjennemsnitsdybde 84 Fod,

Areal 6000 Kvadratmil; Lake Ontario's største Længde 180 Mil, største Bredde 65 Mil, Gjennemsnitsdybde 500 Fod, Areal 6000 Kvadratmil. Alle fem Søer tilsammentagne indtage et Areal af 137,000 Kvadratmil.
(„Fædrel. & Emigr.“)

Træers Alder. Man har længe antaget, at Træers Alder kunde bestemmes efter Antallet af Vextringe i Bøden. Denne Antagelse er nu bleven forkastet af Videnskabsmænd. En Fransmand ved Navn Charency undersøgte i 1859 og atter i 1882 Ruinerne af Palenque i Mexico. I Lobet af disse 22 Aar

havde Træer, han første Gang hug bort, skudt nye Stammer med ikke mindre end 230 Ringe i Veden, altsaa gjennemsnitlig 10 Vextringe om Aaret. Ifølge Jagttagelser af Kousenard ser det ud til, at Planter i Ækvatoriallegnen i Aarets Løb endog forme 12 saadanne Vexflag, hvoraf 2 ofte skal være stærkere udviklet end de øvrige; disse Ringe synes at svare til den stærkeste Sæftomsætning i Planten.

(Efter Journ. of Educ.)

Mauriske Fingre. En tykt Lærd, Prof. D. Fraas, som forleden Aar reiste i Spanien, fortæller, at der over Indgangen til de gamle mauriske Retslokalder altid fandtes anbragt en aaben Haand med udstrakte Fingre. Paafaldende var det ham, at paa disse Hænder var Pege- og Ringfingeren (2den og 4de) altid lige lange. Dette kunde ikke være tilfældigt. Hans Ledfager, Prof. Hernando, bekræftede dette og godtgjorde det ved at vise ham sin egen Haand. Det er den mauriske Haand. Prof. Hernando er af ren maurisk Herkomst, noget som forresten ikke skal være saa sjældent i Spanien. Ikke mindre interessant var det, der meddeltes angaaende Foden. Den klassiske Fod dannede en Bue fra den store til den lille Taa, den mauriske en lige Linie. Haanden med den lange Pegefingre er den mauriske eller asiatiske-afrikaniske; den findes helt øster til de malayiske Stammer. Haanden med kort Pegefingre er den gotiske Haand. Interessant er i denne Forbindelse, hvad en anden tykt Lærd, Dr. v. Hölder, under mangeaarige Forsøinger har iagttaget, at der nemlig ogsaa blandt de germaniske Folkeslag findes Personer med lang Pegefingre; disse har gjerne tillige et mere aflangt Hoved og glat Håar, medens det rundformede Kruishoved og den korte Pegefingre gjerne følges ad.

Søforbindelsen med Siberien. Nordenstiöld drager af ældre og egne Erfaringer om Isforholdene i Havet Nord for Siberien den Slutning, at der ikke kan være noget Væsentligt til Hinder for en ordnet Søfart i Storstedelen af Sommeren og Begyndelsen af Efteraaret fra europæiske Havne til Ob- og Jenisejs Udlob. Dog bør der anvendes anseelige Summer til Anbringelse af Sømærker ved de til det kariske Hav førende Sunde, til Optagelse af paalidelige Søfarter over Veiene til Ob-Jenisej, til Opførelse af Brygger og Magasiner i de nævnte Floders Munding-er osv. Men disse Summer vilde være yderst smaa i Sammenligning med den umaadelige Nytte — et uhyre Flod-omraades Nabning for Verdenshandelen — de vilde medføre. Mellem Jenisej og Lena vil man efter Nordenstiölds Mening ligeledes kunne drive Søfart, om det end ikke vil være muligt at fuldende Reisen fra og til Europa i samme Seilperiode. Hvad endelig Strækningen mellem Lena og Behringsstrædet angaar, har man endnu ikke tilstrækkeligt Kjendskab til dens Farbarhed, og for dens Vedkommende maa der foretages nærmere Undersøgelser.

(Danst Dagblad.)

Et Fattighotel. Fra Peking fortæller følgende:

„Hørte du nogensinde om Fattighotellet i Peking?“

„Nei“.

Nu saa her: „Det er et offentlig Hotel, omtrent fire Maal stort, intet andet end Bægge, Tag og Bambusgulv, ikke en Seng, ikke en Stol, intet, aldeles intet Husgeraad, men Gulbet er to Fod tykt bedækket med Fjær. Det kaldes Kei-moa-fau eller Hønsfjærenes Hus. Hver eneste Aften kommer to tusinde

hjemløse Mænd, Kvinder og Børn med sin Skilling for at leie Matt-herberge i Hønssejærenes Hus. Alle er de lige lasebe og slidne. Om hinanden tumler de ind paa det store Gulv og kaster sig ned Side ved Side. Saa lyder et kraftigt Slag paa en Gongong. Hver en lægger sig paa Ryggen.

„Bang“, lyder Gongongen, „og to tusinde Hoveder med Piff strækker sig op“,

„Bang“, 4 Kvadratmaal Eengeteppe med to tusinde Huller sænker sig ned,

„Bang“, to tusinde Hoveder stikker op gennem Hullerne og

„Bang“, hver skal ligge roligt og sove.

Der ligger disse to tusinde elendige Skabninger, og Ingen slipper ud forend om Morgenen, da

„Bang!“ Gongongen kommanderer Hovedet ud af Hullet.

„Bang“, Teppeet heises op og

„Bang“,

Enhver styrter til Døren.

Det hender, at den, som ikke faar Hovedet raskt nok til sig, bliver heiset med op.

J Begyndelsen fik hver sit Teppe, men der blev stjaalet saa mange, at man gjorde det iil et, og heisede det op og ned med Taljer.“

(„For Ungd.“)

Gaader og Opgaver.

No. 223.

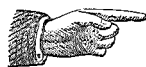
den	den				1	1			
den	den		Dre		1	1			s
den	den	For	h	man	0	1	1	d	1 Rige
den	den		Dre		1	1			hoihed.
den	den				1	1			

No. 224.

What two Letters in the English Alphabet contain nothing?

Opløsning til No. 6.

No. 222 Stillestad.

Udgiveren beder venligst, at man ikke vil vente for længe med at indsende sin Marsbetaling for Bladet. I sær bedes de, som endnu skyldte for 1882 (og mere), uden videre Ophold at indsende sin Restance og at sende den paa en betryggende Maade, saa at Pengene ikke blive borte undervejs.

Adresse: **R. Thronsdjen,**

Box 1014, Decorah, Iowa.

In d h o l d: Fjeldbondens Kone. — Brunsmid i Georgia. — Ludvig Mathias Lindeman. — Mongolerne. — Pleiebarnet — Opdagelsen af Australien og Oceanien. — Ostindiske Storbjer. — Blandinger — Nyt og Gammelt. — Gaader og Opgaver.

R. F. Gibson,
JUSTICE OF THE PEACE,
INSURANCE, COLLECTING AGENT, REAL ESTATE.

Office in Adams Block, Winnebago St., DECORAH, IOWA

G. R. WILLETT.
N. WILLET.

ESTABLISHED
A. D. 1857.

Willett & Willett,

ATTORNEYS AT LAW,
DECORAH, — — — — — IOWA.

Haus Johnsen,
SADELMAGER.

handler med

Sadler, Svøber, Bidstler etc.,
forfærdiger i sit eget Værksted efter Bestilling alle Slags Puder, Sæleringe etc.
Decorah, — — — — — Iowa.

RUTH BROTHERS,

DECORAH, IOWA,

handler med Stangjern, Spiger og Glas, Høge- og Kaffelovne samt
Kobber- og Blikvarer, Gaardsredskaber og Værktøi, Bygningsmaterialier,
saafom Binduesglas, Døre, Blinds, Bygningspapir, Blyhvidt ogolie.
Kobber- og Blikvarer repareres. Tagrender forfærdiges til billige Priser.

E. CUTLER

ATTORNEY AT LAW & General Insurance Agent.
Office in Adams Block.

DECORAH, IOWA.

Ældre Bind af „For Hjemmet“ (18. 19. 20. 21. 22. 23. 24.)
— se næste Side.

J. T. RELF,
PHOTOGRAF,

handler med Rammer, Lister, Albums, Fløiels-Indfatninger, Stereoskop-Billeder etc.
Gamle Billeder kopieres.

Smaa børn photograferes ved den nye Methode langt hurtigere end før. Alle mine Negativbilleder reineres af den udmærkede Retuschør, Hr. Eugene Austin. Afslag mig et Besøg. Mit Galleri er over Montgomerhs Drugstore,
Decorah, Iowa.

North Hotel.

CHRISTIANIA HOUSE, tæt ved Washington St. Broom
DECORAH, IOWA,

anbefales Rejsende af

Peder Jensen.

 Gode Staldrum findes til Afbenyttelse.

99 CENT STORE 99

Det smukkeste Udvalg af Galanteri-Varer i Decorah, passende til Bryllups- og Hvitidspræsentier og en elegant Samling af solbyleterede Varer forefindes altid. Her er ogsaa det rette Sted til at kjøbe Stambøger (Autographs), Photograph-Albums, Bæser, Toilet-Gjenstande, Lamper, Spejle og musikalske Instrumenter. Billed-Kammer leveres efter Bestilling.

Agentur for Crown Sewing Machine.

A. A. Vance, Water St., Decorah, Ia.

 Real Estate for Sale. I have for Sale Town property and improved Farms and can suit almost any kind of wants in this line. The said property is situated in and around the City of Decorah, Winneshiek Co., Iowa. Prices low and terms to suit purchaser.

Apply to
(13 t. f.)

E. P. Johnson,
Office in Adams Block, Decorah, Iowa.

C. C. COOK Optikus og Uhrmager, har tilsalgs Brillor de bedste i Handelen. Pomme- og Stue-Uhre repareres smukt. Tæt ved Post Officet, Decorah, Iowa.

For 10 Cents sendes portofrit et Hefte, indeholdende

„To ældgamle Sange fornnyede“.

nemlig **Solbtalvisen** og **Den guldne ABC**, 8 for 50 Cts., 20 for \$1.00, 100 for \$3.50. Adresse: A. Thronsdjen, Dr. 1014, Decorah, Iowa.

Ældre Bind af „For Hjemmet“.

Efternævnte ældre Bind af „For Hjemmet“ er fremdeles at faa og sendes til hvilkensomhelst Adresse her i Landet ved Modtagelsen af vedfoiede Priser, nemlig: 18de Bind („Water Clemens“ og Gustaf Vajas Historie) for \$1; 19de Bind („6 Aar blandt Indianerne“, en ung Piges Historie m. m.) for \$1; 20de Bind (Nordøstpassagens Opdagelse, mange mindre Fortællinger) for \$1; 21de og 22de Bind (hele Aargangen 1881, Familien Heldringen m. m.) for \$2; 21de Bind alene (Halvdelen af Familien Heldringen, meget andet Læsestof) for 40 Cents; 23de Bind (Peter Paul Bergerio, Anna Ross, Skovduen, Skjult i Gud m. m.) for \$1; 24de Bind (Den Ugifte og Bambergers Rejse i Mellemasien) \$1. Alt, saa langt det rækker. Skulde et rekvireret Bind være udsolgt, vil et andet Bind blive sendt i Stedet. Naar Beløbet er under \$1, kan man sende Stamps, men forsigtigt indlagte, saa de ikke klæbe sammen. (Et Bind er 12 Hefter).

Adr.: A. Thronsdjen.

Box 1014, Decorah, Iowa.

Decorah Business College

tilbyder et omfattende praktisk Kursus for \$25.00 (Terminens Længde efter Enhvers Behov). Man kan begynde naarsomhelst hele Aaret igjennem, og Skolen har ogsaa en Klasse for Damer. Bestyreren er en Bogholder med 35 Aars Praxis. Skolens 9de Aars-Cirkulær sendes til Enhver, som derom henvender sig til Bestyreren

JOHN R. SLACK.

Iver Larsen
sælger udelukkende for Kontant og handler med
DRYGOODS, NOTIONS,
Færdiggjorte Klæder,
Hatte, Huer, Støvler, Sko, Kolonialvarer, etc. etc.
3 Brødrene Gulliksons forrige Store.
Decorah - - Iowa.

A. C. Smith, M. D.,
Dien- og Dre-Læge.
Decorah = = Iowa.

12te Uargang af „For Hjemmet“
(21de og 22de Bind)

indeholdende den udmærkede Fortælling „Familien Hældringer“ samt 15 mindre Fortællinger, foruden meget andet interessant Læsestof, (24 Hefter, 720 store Sider) sendes portofrit for \$2.00. („Familien Hældringer“ koster alene omtrent \$3.00 i Bogladen.)

Adresse: **N. Throndsen,**
Box 1014, Decorah, Iowa.

Ny Möbelhandel.

J. JACKWITZ.
DECORAH, IOWA.

Alle Slags Møbler, saavel simple som fine og elegante, sælges til Ti dets billigste Priser. Reparationer udføres.

Ligklister have paa Lager. Begravelseser besørjes.

Nogle Rest-Exemplarer af

Socrates's Forsvarstale ved Platon

samt Fortællingen „To Søstre“ (8 Hefter af „For Hjemmet“) sendes tilsam men portofrit for 35 Cents.

Adresse **N. Throndsen,** Decorah, Iowa.

E. P. Johnson,
ATTORNEY AT LAW,
Adams Block. **DECORAH IOWA**

G. I. Wendling

forjærdiger

Kaleschevogne og Buggier
og forøvrigt alle slags Kjøretøier efter Bestilling.
Reparationer udføres.

Bekked paa Hjørnet af Washington St. og Broadman.

Decorah, Iowa.

ST. OLAF'S SCHOOL,

En lutherisk Høiskole for Gutter og Piger,
Northfield, Minnesota.

De Terminer begynder i April, September og November. Betalingen er \$30.00 for Skoleåret (10 Maaned) og for en Termin i Forhold. Koft billig.

Nærmere Underretning faaes ved Henvendelse til Bestyreren

Th. N. Mohn, Northfield, Minn.

E. P. Haugen,

— Eier af —

Decorah Marble Works.

Water St. - - DECORAH, IOWA.

Jeg har sikret mig de bedste Arbeidere og kan udføre smukt og billigt Arbeide. Da jeg ogsaa har norske Stenhuggere, har Landsmænd den Fordel, at de kan faa sin Insription feilsfri, hvilket er aldeles umuligt, hvor man blot har Arbeidere af andre Nationer.

Som reisende Agenter har jeg engageret Hr. J. W. Hou, Thorvald Ropsland, O. G. Arnesen og M. W. Ridder.

E. P. Haugen.

Enhver, som ønsker Gravstene, og ikke træffer min Agent, kan derom tilskrive mig samt angive, hvor kostbar Sten han ønsker, og jeg skal da sende ham Tegninger med vedføjet Pris, hvorefter han kan sende mig tilbage det Exemplar, han udvælger, tilligemed Ordre og Insription samt nærmeste Fragt-Office.

E. P. Haugen